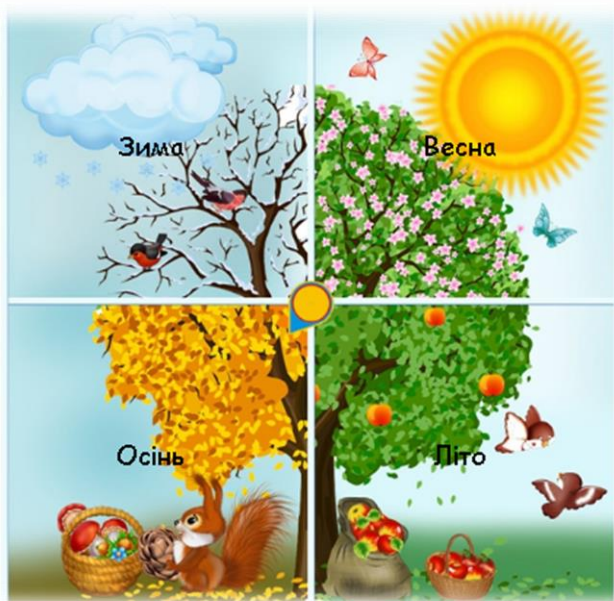

Відділ освіти, культури, сім'ї, молоді та спорту
Копичинецької міської ради
Навчально-виховний комплекс
"Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №1-гімназія"
м.Копичинці
Гусятинського району Тернопільської області

Лаврушко Г.Б.

Інформаційний довідник **«Вивчаємо пори року»**

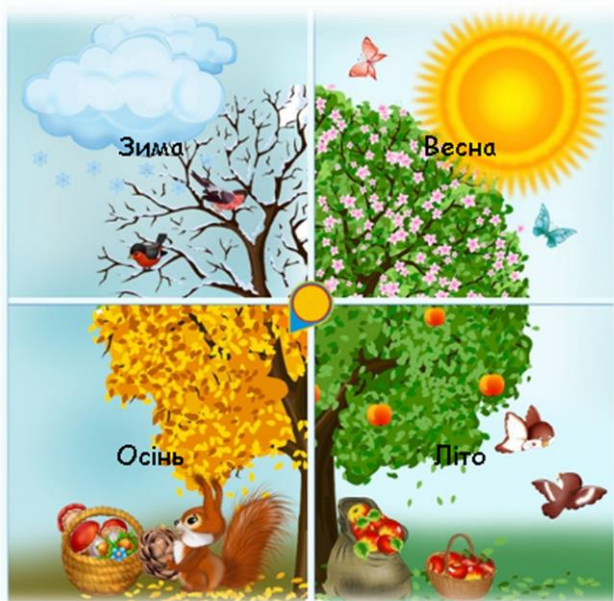
2019р.

Відділ освіти, культури, сім'ї, молоді та спорту
Копичинецької міської ради
Навчально-виховний комплекс
"Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів №1-гімназія"
м.Копичинці
Гусятинського району Тернопільської області

Лаврушко Г.Б.

Інформаційний довідник

«Вивчаємо пори року»

2019р.

Упорядник:

Лаврушко Г.Б., вчитель початкових класів
НВК«ЗОШ I-III ступенів №1-гімназія» м. Копичинці

Інформаційний довідник «Вивчаємо пори року»

Матеріали посібника представлені для практичного використання в освітньому процесі з учнями початкової школи.

Для вчителів початкових класів**Рецензенти:**

Федорович Р.В., методист відділу освіти, культури, сім'ї, молоді та спорту Копичинецької міської ради

Гутор Д.З., заступник директора з навчально-виховної роботи НВК «ЗОШ I-III ст. №1-гімназія» м. Копичинці

Рекомендовано методичною радою відділу освіти, культури, сім'ї, молоді та спорту Копичинецької міської ради

(протокол від 11.12.2019№02)

В інформаційному довіднику «Вивчаємо пори року» досліджено особливості кожної пори року, вміщено цікаві факти, народні прикмети, вірші для молодших школярів, для вивчення тем, передбачених програмою. У додатках подано проект «Слідопити осені», проведений у формі фестивалю-презентації.

Цей посібник допоможе дитині вивчити правильну послідовність місяців року та запам'ятати, які з них належать до календарних весни, літа, осені й зими, а також запам'ятати, за яким порядком змінюють одна одну різні пори року. У посібнику підібрано розмальовки, з допомогою яких дитина тренуватиме увагу, дрібну моторику та зорово-моторну координацію, а також, з огляду на відсутність кольорового зразка для розмальовування, вона матиме змогу тренувати пам'ять, мислення та вчитися самостійно підбирати відповідні кольори.

Рекомендовано для використання вчителям, що активно використовують інтерактивні технології навчання.

Зміст

Передмова	8
Зима.....	11
Цікаві факти про зиму.....	13
Чому сніг білий і хрустить? Цікаві факти про лапятих вісників зими – сніжинок	15
Українські народні прикмети та повір'я зими.....	22
Вірші про зиму.....	24
Веселий сніг	26
Весна	28
Цікаві факти про весну.....	31
Прикмети весни	35
Вірші про весну для дітей.....	37
Літо.....	42
Цікаві факти про літо.	44
Літні прикмети.....	47
Вірші про літо	50
Осінь	54
Цікаві факти про осінь.	56
Народні прикмети про осінь.....	58
Вірші про осінь	61
Додатки:.....	65
Проект «Слідопити осені»	65
Фестиваль-презентація проекту	70

«Мандруємо осінню»	70
ЗВІТ ГРУПИ «НАУКОВЦІ»	73
ЗВІТ ГРУПИ «ЧИТАЙЛИКИ»	86
ЗВІТ ГРУПИ «ІНОЗЕМЦІ»	92
ЗВІТ ГРУПИ «ДЕКОРАТОРИ»	95
Урок з трудового навчання в 3 класі	104
Українська мова. 4 клас Урок розвитку зв'язного мовлення	118
Урок з природознавства у 2 класі. «Ознаки літа. Літні місяці»	126
Розмальовки	134
Список використаних джерел:	143

Передмова

Внаслідок обертання Землі навколо Сонця відбувається зміна пір року. Звичні для нас зима, весна, літо, осінь тривають по три календарні місяці. Втім, початок і тривалість пір року за *природним календарем* відрізняються від хронології календаря звичайного. Це означає, що з огляду на основні показники погоди (температуру, опади, вітер, вологість повітря) можна визначити, коли насправді починається і скільки триває кожна пора року.

Так, осінь фактично починається 10-12 вересня, коли середньодобові температури опускаються нижче 15°. Суха та тепла на початку, вона приносить нам рясні дощі в листопаді.

На кінець листопада припадає початок зими: саме в цей час середньодобові температури набувають від'ємних значень і випадає сніг. І хоча зима на Тернопіллі, як правило, не дуже холодна, триває вона достатньо довго (до 120 днів). А досить часті відлиги

разом із пронизливими вітрами створюють багато проблем для киян.

Із кінця березня по кінець травня триває на Тернопіллі весна. Саме в кінці березня земля в основному звільняється від снігового покриву, а середньодобові температури повітря перевищують 0°. Тернопіль особливо красивий у травні, коли вже достатньо тепло, але не спекотно, а зелені мережива рослин ще не відчули гарячого подиху літа. У кінці травня, коли середня температура повітря стає вищою за 15° С, в наше місто приходить літо. В цю пору погода характеризується досить високими температурами та частими зливами з грозами (особливо на початку літа). Саме в теплу пору року на Тернопіллі випадає більша частина річних опадів. Втім, досить часто в місті трапляються посухи, коли дощів не буває по декілька тижнів. Тоді чудові тернопільські парки та сквери втрачають свою неповторну красу, а зони відпочинку наповнюються тисячами відпочиваючих.

Постійні спостереження за погодою ведуть на метеорологічних станціях. За допомогою спеціальних приладів фахівці-метеорологи фіксують температуру повітря та ґрунту, атмосферний тиск, силу і напрям вітру, кількість опадів. Усі дані про погоду впродовж багатьох років зберігають і використовують для складання прогнозів погоди. Такі прогнози використовують у багатьох сферах життя, зокрема на транспорті, у сільському господарстві, побуті, при проведенні масових громадських заходів.

Зима

Зима – чарівна пора року. Мені подобається, коли надворі ясна морозна погода та падає сніг. На вікнах з’являються вигадливі малюнки. Коли все навкруги стає білим, здається, що ти потрапив у зимову казку. Взимку можна кататися на санках, лижах, гратися в сніжки та ліпити сніговиків.

Коли взимку надворі сильний мороз, то спочатку навіть не хочеться виходити з дому. Проте коли йдеш по засніженій вулиці, а сніг під ногами весело скрипить, на серці стає так радісно! Головне в таку погоду – не

стояти довго на одному місці. Коли рухаєшся – ходиш, бігаєш, катаєшся на санках – замерзнути неможливо!

У січні ми відзначаємо найцікавіші свята – Новий рік та Різдво. У цей час збираються всі близькі та друзі, а мама готує смачні страви. Мені подобається, коли підчас зимових свят у вікнах усіх квартир мерехтять різнобарвні лампочки. Найприємніше в новорічних святах – дарувати та отримувати подарунки. Колись я вірив, що їх приносить Дід Мороз і писав йому листи. Проте й отримувати дарунки від батьків дуже цікаво!

Зима дарує нам багато краси та веселощів. Незважаючи на холоди, можна проводити час з користю для здоров'я, а також більше уваги приділити своїм близьким людям. А крім того, варто пам'ятати, що зима невічна і скоро прийде тепла, лагідна весна.

Цікаві факти про зиму

Зима – це найхолодніша і сніжне час року. Принаймні, з цим твердженням погодиться кожний житель нашої країни. А, між тим, половина людей, які проживають не планеті Земля, ніколи не бачила снігу.

Для зими існує кілька визначень – календарна, астрономічна та кліматична. З календарної все зрозуміло – у нас це грудень, січень і лютий, а в південній півкулі – червень, липень і серпень. Астрономічна зима у нас триває з 21 грудня по 21 березня. Ну а, кліматична зима настає тоді, коли

середня добова температура опускається нижче нуля градусів.

Втім, іноді зима може настати і за велінням кого-небудь з правителів. Наприклад, одного разу мадам Ментенон, фаворитка короля Франції Людовика XIV влітку захотіла покататися на санях. Жодних проблем не виникло – навколо Версаля моментально звели снігову трасу з солі і цукру.

Європейські соціологи, в ході опитувань населення, зробили цікаві висновки – у дітей, народжених взимку, шанси дожити до 100-літній ювілей на 16 відсотків вище, ніж у всіх інших. Крім того, такі діти більш витривалі і частіше добиваються високих результатів в спорті.

У 2012 році у Венеції була настільки холодна зима, що гондоли опинилися в крижаному полоні і не змогли пересуватися по воді. До цього подібний випадок спостерігався у 1985 році. А в 1468 році в підвалах Бургундії вино замерзло.

Якщо у нас зима – грудень, січень і лютий, в Австралії все навпаки. Там календарна зима настає тоді, коли у нас спекотне літо. Правда, можна сказати, «що австралійцю зима, то російській – спека». Навіть в цю пору року на Зеленому континенті температура рідко опускається нижче 10 градусів тепла, хоча місцями трапляються і нічні заморозки.

**Чому сніг білий і
хрустить? Цікаві
факти про лапатах
вісників зими –
сніжинок**

Сніжинки на 95 % складаються з повітря. Саме тому вони так неквапно падають на землю, немов кружляють у повільному танку. Швидкість їхнього падіння – близько 1 км/год. Те, що сніжинки мають в своїй структурі повітря, пояснює їх білий колір. Світло відбивається від

кристалів льоду та повітря і розсіюється. Тому ми бачимо їх сріблясто-білими.

Історія знає випадки, коли сніг випадав також інших кольорів, ніж білий. Чорний снігопад шокував жителів Швейцарії у 1969 році, а каліфорнійці у 1955 році побачили взагалі зелений сніг! Хто чи що забарвлює сніг у такі незвичні кольори? Науковці кажуть, що високо у горах живуть цікаві істоти – сніжні хламідомонади (мікроскопічні одноклітинні зелені водорості). При інтенсивному розмноженні, вони і забарвлюють сніг різними кольорами (в основному – червоним). А вітер робить свою справу, ганяючи їх всім світом.

Діаметр сніжинок сягає від одного до декількох міліметрів. При зіткненні у безвітряну погоду і за температури близько нуля градусів за Цельсієм, сніжинки можуть з'єднуватись у більші структури діаметром у декілька сантиметрів. Існує навіть такий міф, який можливо є правдою, що у січні 1887 у США була виявлена сніжинка величиною у 15 дюймів (38 см)!

Однак довести чи спростувати це ніхто так і не може. Ще кажуть, що у Москві 30 квітня 1944 року випав найдивніший сніг в історії людства. Бо сніжинки були розміром з долоню, а за формою нагадували страусове пір'я...

У світі не існує двох однакових сніжинок. А ось рівну форму таки змогли знайти. Сталося це у 1611 році, а першовідкривачем такого дива був астроном Йоганн Кеплер. Але більше таких не фіксували. Зараз вважається, що існує щонайменше 130 різних форм сніжинок. Така велика кількість зумовлена складністю і різноманітністю умов, рухом повітря, різною вологістю в хмарах, де вони зароджуються, і зміною цих умов на шляху сніжинки до поверхні землі. За час свого падіння, форма сніжинок може кілька разів змінюватися.

Ще один цікавий факт: при падінні у воду сніжинка «співає», створюючи дуже високий звук, який нечутний для людського вуха. Але риби його прекрасно чують, і, більше того, дуже не люблять.

Ви знаєте чому сніг скрипить під ногами взимку? Особливо в лютий мороз? Все дуже просто. Бо коли ви стаєте на сніг, то кристали льоду ламаються і труться між собою. Ось таким способом досягається ефект «скрипу».

Навіть на Марсі випадає сніг. Крім постійних полярних шапок із звичного льоду, на Марсі регулярно утворюються сезонні шапки з замерзлого вуглекислого газу («сухий» лід). На Титані, супутнику Сатурна, метан, що найчастіше випадає у вигляді дощу, в холодних областях падає у вигляді снігу (подібно до того як це на Землі відбувається з водою). Тритон, супутник Нептуна, більшою частиною вкритий шаром снігу, що робить його досить яскравим (він відбиває близько 85 % світла). Сніг Тритона складається з замерзлих азоту, води, вуглекислого газу, невеликих домішок монооксиду вуглецю, метану та етану. Він має рожевий відтінок, який йому надають більш складні сполуки, що утворюються з метану та азоту під дією ультрафіолетового випромінювання та космічних

променів. Товщина шару цього снігу та криги поблизу полюсів, ймовірно, досягає сотень метрів.

Сніжинки, як і люди завжди відрізняються один від одного. За роки досліджень не було знайдено жодної ідентичної пари. Бурульки виходять найчастіше з південного боку будинку. На планеті Земля сім з гаком мільярдів людей і більше половини від цього числа, ніколи не бачили сніг на власні очі. Найбільша сніжинка, що коли-небудь потрапляла в руки людини, мала 38 сантиметрів в діаметрі. Коли як не взимку чекати рекордних показників низької температури. Найбільш вражаюча була зафіксована в грудні 2013 року на найхолоднішому материку планети – Антарктиді. Там завдяки японським дослідникам, які залишилися на станції в зимовий період, був зафіксований показник у -91,2 градуса. Ескімоси і саами одні з небагатьох народів, що володіють здатністю і витримкою весь рік жити в мінусових температурах. Вони як ніхто розбираються в кліматичних умовах свого краю. Це яскраво доводить той факт, що для

опису всіх можливих станів снігу перші використовують 24 слова, а у других в побуті і зовсім 41 слово. Зараз сніговик і снігова баба – це розвага для дітей, але ще кілька століть тому їх ліпили з виключно однією метою – задобрити зиму, щоб вона була не такою бурхливою і суворою....

Серед 10 цікавих фактів про зиму її прояви в Антарктиді. Відомо, що на найбільшій горі цього материка вдавалося побачити сніг червоного, жовтого і рожевого кольору. Сніжинки виходять з пара, який не встигає стати водою, при цьому на 90% вони складаються з повітря і саме тому так повільно падають вниз в безвітряну погоду. У самих північних широтах при постійному, неймовірно сильному морозі сніг стає настільки твердим, що якщо вдарити по ньому, то можна почути звук більш характерний дзвону металу. Люди, які не люблять зиму не рідкість, але є ті, хто дійсно її бояться. Вони не переносять холоду, їх лякає сніг і навіть лід. Психологи класифікують це як кінофобію, і порада при такому захворюванні може

бути тільки одна, переїхати в південну країну, де цілий рік тепло. На щастя, таких місць на Землі безліч. Лід має кілька варіантів замерзання і свою потужність. Так найхолоднішим вважається антарктичний лід досягає - 60 градусів. У льодовиках Гренландії цей показник удвічі менший -28 градусів. А найтонший і крихкий лід існує при 0 градусів і знаходиться він на вершині європейських Альп. Сніг має властивість відбивати промені світла падаючого на нього, тому він так сильно сліпить в сонячний день і саме тому земля взимку не прогрівається. Майже 90% всіх променів посилюючих сонцем йдуть назад в космос. Чистий сніг повністю придатний для їжі, про це знають ще з юного віку. Ось тільки в процесі їжі, ви витратите більше енергії, ніж збагатите свій організм калоріями. Сніжинки здатні співати. Через те що слух людини обмежений і надто низьких частот ми не чуємо, про це довгий час було невідомо. Тільки вченим вдалося виявити факт того, що торкаючись води замерзлі кристалики видають звук, який, до слова, дуже дратує риб....

Українські народні прикмети та повір'я зими

Багато снігу — багато хліба.

Був уночі іній — вдень сніг не випаде.

Вітер у січні зі сходу несе добру погоду.

Вітер узимку повіяв з півночі — на великий
холод.

Ворона сидить уранці на верховітті і каркає — на
завірюху.

Горобці ховаються у хмиз — на мороз або перед
завірюхою.

Грім узимку — на сильні морози, блискавка — на
бурю.

Зима з снігами — літо з хлібами.

Зима засніжена — літо дощове.

Кільця довкола місяця — на сніг.

Лютий сухий і холодний — серпень спекотний.

Туман узимку опускається до землі — на відлигу.

Хмари йдуть проти вітру — на сніг.

Якщо взимку сухо і холодно, влітку сухо і спекотно.

Вірші про зиму

Гостює в нас зима
Летять, летять сніжинки
На поле, ліс і сад,
Веселий свій таночок
Танцює снігопад.
Надворі – лютий холод,
Тепла давно нема.
Заліз в копичку зайчик
І солодко дріма.
Мете хвостом лисичка
Сніжок біля сосни.
В барлозі спить ведмедик,
Солодкі бачить сни.

(В. Кленц)

Сніг іде
Тихо, тихо сніг іде,
Білий сніг, лапятий,
Ми у двір скоріш підем,

Візьмемо лопати.

Ми прокинем зранку

Стежку біля ганку,

Вийде мама з хати

І почне питати:

- Хто ж це так доріжку

Вміє прокидати?

(М.Познанська)

Біле-біле все навколо,

Ясне й чисте, як ніколи!

Мов пухнаста ковдра, ліг

Скрізь на землю білий сніг.

З неба падають сніжинки

На дерева, на будинки,

На майдани, на садки,

На ялинки, на дубки.

Завірюха аж гасає

Заміта поля, стоги.

Над річками, над струмками

Сніг — по самі береги!

Білі слони

Із холодних країв,
з даліни,
поприходили білі слони.

Он під вікнами стали, вухаті,
аж стемніло трішечки в хаті.

Будуть з нами вони до весни —
білі-білі замети-слони.

А весна засміється в гаю —
підуть знову на північ свою.

(Віктор Терен)

Веселий сніг

Падав сніг,
Падав сніг —
Для усіх, усіх, усіх,

І дорослих і малих,
І веселих і сумних.
Всім, хто гордо носа ніс,
Він тихцем сідав на ніс.
А роззяв, як на сміх,
Залетів до рота сніг.
Вереді за комір вліз
І довів його до сліз.
А веселі грали в сніжки –
Сніг сідав їм на усмішки
І сміявся з усіма:
- Ой, зима, зима, зима!

(Оксана Санатович)

Весна

Згідно з календарем весна приходить першого березня, але якщо подивитися у вікно в цей день, то ніякої весни ми там не побачимо. Справжня весна приходить трохи пізніше.

Після зустрічі Нового року та закінчення зимових канікул люди, втомлені від холоду й хуртовин, починають чекати сонечка та потепління. Однак зима не збирається здаватися, морози тільки міцнішають, а снігу з кожним днем стає все більше й більше. Здається, стільки снігу не розтане ніколи...

Ми вдивляємося в небо в надії серед хмар побачити тепле сонце. Чекаємо прильоту перелітних птахів, поява яких означає, що весна вже близько. Вдихаємо холодне зимове повітря, бажаючи відчутти той самий тонкий неповторний запах весни...

І ось, нарешті, ближче до середини березня в повітрі з'являється той самий аромат, аромат теплого вітру й талого снігу, аромат весни. І хоча ночами все ще морозно, вдень вже чути спів птахів. Сніг стає брудним, з'являються перші струмочки. Ходити по тротуарах стає незручно, бо взуття швидко намокає. Але наш настрій все одно підвищується — залишилося зовсім небагато часу, весна вже на порозі.

Тепер весна в самому розпалі, на вулиці сиро та все ще холодно. Починає повільно згасати радісне весняне дзюрчання струмочків. Вони стають маленькими та все більше збираються у великі калюжі з каламутною холодною водою. Зима повністю відступила, забравши з собою свою білу снігову ковдру,

запах морозної свіжості та люті хуртовини. Прийшла весна...

Цікаві факти про весну.

Навесні діти ростуть втричі швидше, ніж з серпня по грудень.

Не раз доводилося чути, що батьки кажуть про своїх дітей: за весну і літо вони так витягнулися! Чи відповідає дійсності думка про те, що діти ростуть навесні та влітку швидше? Багато хто вважали це твердження досить спірним. Але зараз англійські вчені підтвердили цей факт. В результаті проведених ними досліджень встановлено, що в першій половині року діти ростуть втричі швидше, ніж з серпня по грудень.

Найпершою, навесні, зацвітає японська сакура (вишня).

Цвітіння чарівних дерев вишні, або сакури справляє величезне враження не тільки в Японії. Починаючи з кінця березня (середини квітня - в залежності від кліматичної зони), парки та вулиці різних міст наповнюються рожевими пелюстками та ароматним квітковим запахом.

Оскільки вишня цвіте великими суцвіттями, вона символічно асоціюється з хмарами, а в японській культурі, піддається сильному впливу буддизму, уособлює ефемерність життя.

Зозулі повертаються в нашу країну в середині квітня. Наші предки вважали появу цієї птиці символом весни.

Зозуля – пташка, «яка сама вимовляє своє ім'я» .У багатьох народів вона вважалася птахом, що втілює душу, провісницею майбутнього і вісницею весни

20 березня - день весняного рівнодення. У цей день на Землі настає астрономічна весна.

Весняне рівнодення (день Весняного Рівнодення) - одне з найунікальніших явищ природи. В цей день, день і ніч розділяються порівну. У день весняного рівнодення на всій поверхні планети (крім полюсів) день дорівнює ночі, а Сонце сходить точно на сході та заходить точно на заході.. Весняне рівнодення вважається астрономічним початком весни та завжди відбувається 20 березня. У давні часи, коли не було календарів, весну визначали по сонцю. Вважалося, що саме з цього дня починаються оновлення в природі: перший весняний грім, набухання бруньок на деревах, буйне проростання зелені.

Найбільша кількість торнадо спостерігається саме навесні.

Навесні виникнення смерчів спостерігається вп'ятеро частіше і в основному – в денний час. Це пов'язано з перебудовою атмосфери з зимового на літній лад.

У рослин навесні спрацьовує особливий годинник.

Якщо зрізати гілку з дерева у березні та принести її додому, поставити у воду і добре освітлювати, гілочка дасть паростки. А от якщо зробити те ж саме з гілкою дерева в листопаді – нічого не станеться, листя і бруньки не з'являться. Навіть якщо світло і тепло будуть такими самими. Річ у тому, що у дерев є свій особливий годинник, що вимірює довжину світлового дня і ночі.

Весною бджоли більш дружелюбні, ніж в інші періоди.

Медоносні бджоли починають роїтися ранньою весною. Неймовірно, але в цей період комахи більш слухняні та доброзичливі, ніж в інший час. Навесні воскові залози функціонують у тих бджіл, у яких вони недорозвинулись з осені. Із спостережень бджолярів випливає, що воскові залози бджоли починають посилено працювати при роїнні бджіл з вулика на нове місце проживання, тим самим природа провокує будівництво нових стільників, для нової сім'ї.

Прикмети весни

Починає співати синиця – весна надходить.

Закує зозуля на голе дерево – буде неврожай.

Якщо граки прилетіли прямо на гнізда – буде
рання весна.

Журавель прилетів – скоро лід зійде.

Чайка з'явиться – незабаром крига рушить.

Побачив шпака – знай: весна біля порога.

Птахи в'ють гнізда на сонячній стороні – на
холодне літо.

Благовіщення без ластівок – холодна весна.

Перелітні птахи летять зграями – на дружню весну.

Голуби роз воркотілися – на тепло.

Ластівки стали лаштувати гніздо – настало стійке тепло.

Соловейко всю ніч співає – перед гожою дниною.

Як горобці купаються – дощ буде.

Вірші про весну для дітей

Весна

Катерина Перелісна

Що з весною настає?

Сніг у полі розтає.

А чому то так буває?

Сонце його пригріває.

Що ж синіє на землі?

Ніжні проліски малі.

А що пнеться з-під листа?

То травичка вироста.

А над полем що бринить?
Любий жайворон дзвенить.

Весна Н. Забіла

Ось іде весна ланами,
Перелогами, лісами.
Де не ступить — з-під землі
Лізуть паростки малі.
Як опустить вниз правицю —
Зеленіє скрізь травиця.
Як лівицю підведе —
Всюди листя молоде.
На берізку гляне зблизька —
У сережках вся берізка,
До верби підійде — ба! —
В білих котиках верба.
А як здійме руку вгору
До блакитного простору —
З кожним помахом руки
Линуть з вирію пташки.

Розквітають в луках квіти,
Зеленіють в лісі віти.
Все зелене, молоде...
За весною літо йде!

Весняні дзвони М. Сингаївський
Дзвенить на вулицях сріблінь,
Неначе дзвоники: тінь-тінь.
Спинись, прислухайся на мить,—
На річці крига аж дзвенить.
Бурульки краплями дзвенять
І мов проміння, мерехтять.
І дзвінко десь виводить птах,
І дзвонить вітер у гілках.
Весна-красна до нас іде
І за собою дзвін веде.
А березень спиняється
І з усіма вітається.
Біжать до нього діти
І просять ще дзвонити.

Весняний дощ М.Стельмах
Дощик теплий, дощик синій
Цілий день співав в долині.
І під цей весняний спів
У долині луг зацвів.
В лузі повно квіточок
І маленьких діточок.

Так починається весна А. Костецький
Знов починається весна!...
Знов починаються дива...
То серед двору із-під снігу
Раптово визирне трава,
То раптом лагідні веснянки
Засіють щоки та носи,
Чи розщобечуться —
Ще зранку! —
Птахи на різні голоси!
А вчора...Вчора...

Що й казати!

Всі веселилися

До сліз:

Славко —

Дражнило й задирака —

Наталці проліски приніс!...

І зовсім це не дивина:

Так починається весна!

Літо

Літо – найтепліша пора року. Довгі сонячні дні змінюють короткі теплі ночі. Погода надворі найчастіше ясна, над головою розкидається безкрає синє небо. Дерева стоять пишно вбрані в яскраві зелені шати. Попід ними повсюди густо росте травиця, усіяна барвистими вогниками літніх квітів – маків, дзвоників, конюшини, пижма, ромашки, календули... А над ними порхають метелики та гудять всякі мушки.

Літо прикрашає сади й городи. Спіють соковиті вишні, за ними поспішають абрикоси та персики. Великі червоні полуниці хиляться низько до землі. Поступово

«засмагають» у променях літнього сонця ще недавно зелені помідорчики. То тут, то там по арках зав'язуються огірки. Ціпкі колючі віти ожини стоять всипані солодкими темно-синіми, майже чорними ягодами. І так повсюди – буйство барв, свято плодючості, приємне відчуття тепла й затишку.

В літа чудовий дзвінкий голос – то співають високо в небі або сховані у вітах дерев птахи – маестро-соловейко, вранішній жайворонок, веселий говіркий горобець. А ближче до вечора музика літа змінюється – то вступає хор цвіркунів, що не замовкає аж до самого ранку.

І навіть дощ влітку теплий і лагідний. Під шатром низьких хмар повітря стає гарячим. Прохолодні краплі дощу змивають пил з доріг та листя, завдяки чому після воно заграє ще більш яскравим смарагдовим сяйвом.

Літо – яскраве, різнобарвне... Червень не схожий на серпень, та й липень має чим порадувати око. Високе чисте небо, тепла прозора вода річок, стиглі фрукти,

насичені кольори навкруги... Немає на світі людини, яка б не любила літа!

Цікаві факти про літо.

Найдовший день літа – це 21 червня (літнє Сонцестояння).

Діти, швидше за все, набирають вагу влітку, тому що діти в цей період менш активні, імовірно, будуть мати суперечливий графік сну, і, як правило, їдять більше нездорової їжі. 1 литр молока = 9 кг сыра, рецепт: на ночь надо...

В Арктиці майже не буває літа або воно зовсім коротке.

У різних куточках нашої планети літо різне, наприклад в тропічних і екваторіальних місцях, літо триває цілий рік.

Календарне літо складається із трьох місяців: в північній півкулі — червня, липня та серпня, в південній — грудня, січня та лютого.

У дохристиянський період слов'яни обчислювали літо, як сучасне астрономічне, починаючи зі святкування дня Івана Купали.

При температурі навколишнього середовища 40 °С, людський організм випаровує приблизно 1 літр поту за годину.

Овочі та фрукти містять вуглеводи і вітаміни, які додають витривалості і стійкості до спеки. Улюблене всіма морозиво, навпаки, дає багато калорій, що влітку не потрібно.

Урагани і грози трапляються частіше в літній час.

Частота стрекотіння цвіркуна змінюється з температурою навколишнього повітря.

Літні табори – популярне місце для дітей шкільного віку. Вони покликані поєднувати турботу про дітей із заходами на свіжому повітрі.

Найвища температура на Землі буває, як дивно вам це здасться, не в пустелі Сахара, а в США, штат Каліфорнія, на безлюдній ділянці під назвою «Долина смерті», де в тіні буває 57° С вище нуля.

Улюблене завдання вчителів у школі – написання твору на тему як вони провели своє літо.

Літні Олімпійські ігри проводяться через кожні 4 роки. Вперше вони були проведені в Греції більше 2000 років тому. Сучасні літні Олімпійські ігри були відроджені в 1896 році.

Вже протягом 30,000,000 років в літній час теплокровних тварин і людей тероризують комарі.

Літні прикмети

ПРИКМЕТИ ЛІТА

Ластівки літають
Над водою низько,
Хвилі розбивають —
Значить, дощик
близько.

Літній день рік годує.

Сонечко пригріє — все дозріє.

Сонце світить крізь дощ — на зміну погоди.

Сіль відсиріла — на дощ.

Влітку вдосвіта маленький дощик — буде гарна
погода.

Чим рясніша роса, тим жаркішим буде завтрашній
день.

Яскрава райдуга — на бурю.

Копай криницю на щавелевому місці — вода
з'явиться.

Сонце сідає в туман — чекай дощу.

Яскраво горять світлячки — на гарну погоду.

У червні люди раді літу, як бджоли цвіту.

У червні на полі густо, а в коморі пусто.

Червень тому зелениться, хто працювати не
лініється.

Хто в червні байдикує, той узимку голодує.

Якщо в червні рідкий дощ буває, то у вулику
медок прибуває.

Рум'яний вечір і сірий ранок — на хорошу
погоду..

Вранці чути безперестанку грім — надвечір піде
дощ з градом.

Якщо веселку видно після дощу, але вона швидко зникає — буде гарна погода, але коли довго «п'є воду» — на негоду.

Коли сильно пахнуть квіти жовтої акації, а довкола них густо в'ються комарі — на дощ і негоду.

Якщо в місяця-молодика круті роги, то на негоду, а положисті — на гошу днину.

Місяць у кружку — несе воду в ріжку.

Листя клена починає «плакати» — через трое-четверо діб збереться на ДОЩ.

Сонце при сході яскраво-червоне, але незабаром заховається за хмару, — невдовзі занегодить.

Круті роги у молодика — на негоду, положисті — на гошу днину.

Повний місяць — на зміну погоди, щербатий — на дощ.

Як місяць збільшується і дме «плаксун» (західний вітер), то неодмінно буде дощ.

Кулик залишає болото й літає по полю і — на ясну, теплу погоду.

Журавель танцює — на потепління.

Граки пасуться на траві — невдовзі задощить.

Зранку в пилюці купаються горобці — по обіді
буде дощ.

Ворони каркають — на негоду.

Вірші про літо

Т. Корольова

Літня спека, грози, грім,

Літо, ти прекрасне всім!

Скільки в тебе є скарбів:

В лісі — ягід та грибів;

У садках — смачна малина,

Агрус, яблука, ожина.
Фрукти й зелень соковита —
Це смачні дарунки літа.

Ген тече срібляста річка...
Ой і тепла ж в ній водичка!
Можна влітку засмагати,
Можна плавати й пірнати.

А. Загрудний
Літо, літо золоте
Випиває роси
Та з пшениченьки плете
Україні коси.
Виглядає з-поміж віт
Вишнями в садочку,
Одяга на цілий світ
Сонячну сорочку.
О. Роговенко
У відчинене віконце

Зазирає зранку сонце
І лоскоче ніжно носик,
І маленькі ніжки босі.
Сяйвом сонця все залито,
В нас гостює справжнє літо
Кольорове та яскраве,
Запахне, смішне, цікаве!
Мама літечку радіє,
Літо всіх маляток гріє,
Щоб росли вони здорові,
Наші «сонечка» чудові!
Тамара Коломієць
Липа, липа зацвіла! —
Засурмила всім бджола.—
Гей, злітайтеся, подруги,
У гайок на край села.
Там уже не видно віт,
А лише пахучий цвіт.
Наберем багато меду.
Вирушаймо ж у політ! —

Бджоли з пасіки летять,
Липі крону золотять.
І здається, що у липи
Віти струнами бринять.

СЕРПЕНЬ

Я – завершальний місяць літа.
Мені в цей час – не заважай.
Не можу й хвильки відпочити –
Спішу зібрати урожай.
Колись жита серпом косили,
Від того й Серпнем звуть мене.
Тепер комбайни мчать стосилі,
Їх дядько Серп не дожене

Осінь

Ранки частіше огортає сивий туман, що довго не хоче розвіятись навкруги. На гілках гладенькими підвісними доріжками ковзають крапельки чистої води. Небо уже не таке блакитне. Дощові хмари часто пропливають по ньому. З кожним днем світанки стають холоднішими.

Прийшла щедра вереснева пора. У садах та городах доспіває багатий урожай. Відлітають у вирій

пташки. Лісові мешканці готуються до зими. Дні стають коротшими, а ночі — довшими. Швидко лягають на землю холодні вечірні сутінки.

Уже золотий жовтень на порозі. Осінь старанно розмальовує листя дерев. Барви червоного кольору владарюють тепер у гаю. Цвітуть осінні квіти біля осель. Гілки обвисли під наливними яблуками та грушами. Працьовиті трудівники на полях та в садах збирають врожай.

У листопаді дерева засумували. При найменшому порухові вітру їхні листочки падають на землю. Вони дуже різні: жовті, бурі, багряні, червоні. Та всі геть знесилені від холоду. Єдина втіха у стомленої господарки-осені, напевно, лічити останні листочки на деревах. Без листя уже липа, клен, горобина... Згодом вже береза скине останній листочок. Він не може без води, а вода незабаром замерзне. Коротке життя листя, яке рятує листяне дерево від морозу. Тільки ялинка завжди красується своїм зеленим вбранням.

Втомилася господарка-осінь. Усе встигла підготувати до зими. Тому пора кликати зимову подругу.

Цікаві факти про осінь.

1. Осінь починається, коли центр Сонця перетинає екватор Землі. На екваторі або в центральній частині планети не буває осені.

2. Восени людина краще за все сприймає відчуття прекрасного і розуміє мистецтво.

3. Восени притуплюється відчуття страху, тому набагато легше зважитись на те, про що страшно було

навіть подумати в будь-яку іншу пору року — наприклад, вийти заміж чи стрибнути з парашутом. За статистикою, найбільше число перших стрибків з парашутом зареєстровано саме восени.

4. Восени ми відчуваємо себе щасливішими, оскільки влітку в зв'язку із відпустками рідше зустрічаємось із друзями і менше спілкуємось, а осінь — це час зустрічей, обміну враженнями і приємних дружніх зустрічей.

5. Діти, народжені восени, живуть довше, розвиваються краще і мають міцніший імунітет, оскільки матуся більш тривалий період харчується свіжими овочами та фруктами.

6. Згідно з повір'ям, спійманий восени листочок з дерева приносить удачу. Кожен листочок означає вдалий місяць в наступному році.

7. День осіннього рівнодення (коли день і ніч у всьому світі тривають приблизно однаково) щороку відбувається в різний час, але зазвичай воно випадає на 22-23 вересня.

8. Багато птахів восени переселяються в більш теплі регіони. Один з найдовших перельотів здійснює полярний крячок, який за рік долає відстань до 70 000 кілометрів.

8. Восени відбувається приблизно в два рази більше геомагнітних бур, ніж в інші сезони.

9. Восени листя припиняє виробництво хлорофілу (зеленого кольору), а тому стає жовтим та червоним.

10. Осінь починається, коли центр Сонця перетинає екватор Землі. На екваторі або в центральній частині планети не буває осені.

Народні прикмети про осінь

В осінню негоду сім погод надворі: сіє, віє, крутить, мутить, рве, зверху ллє і знизу мете.

Північний вітер потягне – шубу з каптаном на одне місце стягне.

Холодний вересень, але ситний.

Жовтень-гразник: ні колеса, ні полоза не любить.

Тепла осінь – до затяжної зими.

Погана осінь обіцяє дощову весну.

Осінні холоди без снігу – до сухої та чорної землі.

Якщо з осені земля та озимі посіви добре промерзнуть, то і без снігу хліб вродить. Якщо ж восени тепло і сиро, то корінець озимини заприє і врожаю не чекай.

Пізніше опадання листя на деревах обіцяє важку і сувору зиму, і пізніше настання весни.

Пізній листопад ще віщував зимові холоди.

Якщо влітку на деревах рано жовтіє листя, то буде рання осінь.

Передчасний листопад – до ранньої зими.

Якщо восени листя швидко з дерев обсипалися, то чекай крутої зими.

Пізній листопад – до важкого року: зима буде довгою і тривалою.

Якщо листя з дерев нечисто опадає (тобто частина листя залишається на гілках), то зима буде холодна.

Якщо з берези й осики листя чисто опаде, то наступний рік буде врожайним.

Поки листя з вишні не опало, скільки б снігу не випало, він розтане.

Якщо сніг випав, а листя з гілок ще не опало, то наступний рік буде важкий.

Якщо осінній лист на землю лягає лицьовою стороною догори, то зима буде холодна; виворотом – тепла; наполовину – зима буде помірна, а холод і тепло будуть чергуватися.

Якщо восени березове листя починають з верхівки дерева жовтіти, то весна буде рання, а якщо знизу – пізня.

Урожай жолудів – прикмета того, що в майбутньому році буде багато хліба.

Велика кількість жолудів на дубі – до теплої зими та родючого літа.

Багато лісових горіхів обіцяє урожай злакових культур.

Якщо рясно вродили горіхи, а грибів навпаки мало, то зима буде сніжна і холодна.

Пізній гриб – до пізнього снігу.

Багато ягід – до холодної зими.

Вірші про осінь

Осінь, гарна молодиця
Розгулялась, веселиться,
Прикрасила все барвисто
І шипшинове намисто
Одягла собі на шию...
Та чого тільки не вміє
Осінь, щедра господиня!
Гарбузи, картоплю, дині,
Все зібрала із городу.

Не забула й про погоду:
Заховала у тумані
Сад, де яблука рум'яні.
Там, де груші соковиті
Зранку дощиком обмиті,
Листя жовте розтрусилася,

Де береться в неї сила?
Осінь гарна молодиця...
Літо нам вже тільки сниться.
(Тарас Шевченко)

Шипшина важко віддає плоди...
Шипшина важко віддає плоди.
Вона людей хапає за рукава.
Вона кричить: – Людино, підожди!
О, підожди, людино, будь ласкава.
Не всі, не всі, хоч ягідку облиш!
Одна пташина так мене просила!
Я ж тут для всіх, а не для тебе лиш.
І просто осінь щоб була красива.
(Ліна Костенко)

Осінь

Рветься осінь руками кривавими
до далекого сонечка любого;
кров на шатах препишних шаріється,
оксамит і парчу залива.

Так для сонечка осінь убралася,
мов цариця у свято врочистеє,
все, що є на сім світі найкращого,
все зібрала на пишний убір.

Але дні все коротшають, міняться,
гляне сонечко й знову захмариться...
Журисть осінь-сухитниця сонечко,
бо нема в ній весняних надій.

Рветься осінь. Терни невидимії
їй все тіло поранили, змучили,
а вона розпачливо всміхається:
"Сонце, сонечко, глянь, я сміюсь!"

Заховалось за горами сонечко,
з гір повіяло холодом, вогкістю,
сиві хмари на небо насунули,
"Ось я йду!" – обізвалась зима.

Осінь шарпнула шати кривавії,
аж до ніг їй упали, розсипавшись,
непокрита, нічим не захищена,
застогнала: "Іди, бо вже час..."
(Леся Українка)

Додатки:

Проект «Слідопити осені»

Проведений у формі фестивалю-презентації

Дослідження, які виконують діти: дослідити народні прикмети, прислів'я, приказки про осінь і перевірити їх. Спостерігати за змінами в живій та неживій природі восени. Дослідити, як зображували золоту осінь у музичних творах.

Обґрунтування вибору проблеми. Людину оточує дивний і чарівний світ, ім'я якому — природа. Вона така різноманітна і багатогранна, що навіть дорослому важко збагнути всі її прояви та закономірності. Зрозуміти природу, відкрити таємниці різних її явищ і закони її існування, розвинути у собі почуття прекрасного можна лише через спілкування з довкіллям. У вересні ми з учнями здійснили екскурсію до лісу, під час якої виникло багато цікавих питань про зміни у живій і неживій природі восени. Тому разом з дітьми ми

вирішили попрацювати над питаннями, пов'язаними з дослідженням такої пори року, як осінь.

Мета проекту: сприяти розширенню знань учнів про осінь як пору року; формувати їхні екологічні знання, уміння самостійно збирати необхідну інформацію, аналізувати її; з'ясувати, чи збуваються народні прикмети; дослідити природні явища у неживій природі, спостерігати за змінами у житті тварин; розвивати творчі й дослідницькі здібності, фантазію, уміння спостерігати; прищеплювати дітям бережливе ставлення до природи, любов до праці; сприяти вихованню турботливої дитини.

Об'єкт пізнання — пора року осінь. Завдання проекту: залучити учнів та їхніх батьків до пошуку інформації про осінь; спостерігати за змінами в живій та неживій природі; створити колажі про осінні зміни у житті тварин; дослідити осінь у музичних творах та на уроках англійської мови; виготовити поробки з природного матеріалу.

Способи реалізації завдань: збирання інформації в бібліотеці, періодичній пресі, через Інтернет; збирання природного матеріалу і виготовлення з нього поробок.

Ресурси: матеріально-технологічні: наявність комп'ютера, фотографії, слайди, дитячі малюнки, вироби з природного матеріалу; інформаційні: інтернет-ресурси, методична література, дитячі книги, журнали, художня література, колажі, осіння фотовиставка.

Результати роботи:

1. Фестиваль-презентація «Слідопити осені»
2. Виставка дитячих малюнків «Золота осінь».
3. Фотоальбом «Вироби з природного матеріалу».
4. Книжкова виставка «Осінь фарбами заграла».
5. Тематичне панно «Пори року».

Вид проекту — навчально-пізнавальний, груповий. Тип проекту — середньої тривалості (2 місяці).

Етапи роботи над проектом:

1. Організаційний етап. Визначення теми, мети, виду проекту, його тривалості.

2.Підготовчий етап. Визначення джерел інформації: посібник «Як зробити школу класною», книги, підручники, журнали та Інтернет. Формування груп для проведення дослідження: «Науковці», «Читайлики», «Музикознавці», «Декоратори», «Іноземці». Вчитель готує шаблон навчального матеріалу про Пори року.

3.Діяльнісний етап. Самостійна пошукова робота учнів: обговорення в групах, збирання матеріалу, опрацювання зібраної інформації, коригування зібраного матеріалу. Завдання для груп: «Науковці» мають знайти цікаву інформацію про осінні місяці, зміни у живій і неживій природі; «Читайлики» — зібрати, дослідити народні прикмети, прислів'я, приказки про осінь і перевірити їх; «Музикознавці» — розглянути, як зображували золоту осінь у музичних творах; «Декоратори» - виготовити поробки з природного матеріалу, «Іноземці» - дослідити осінь у англійській мові.

4.Етап оформлення результатів проекту. Оформлення виставки малюнків і виробів із природного матеріалу. 5.Презентація проекту. Демонстрація результатів роботи груп. Звіти груп. 6.Підбиття підсумків проекту.

Висновок. Самоаналіз •Чи я виконав те, що задумав? Що було зроблено добре?•Що було зроблено погано?•Що особливо запам'яталося?•Що є головним результатом роботи? • Кому я хотів би подякувати за допомогу? • Хто міг би мені подякувати за цей проект? • Як дорослі оцінили мою роботу? • Як оцінили мою роботу друзі?

Фестиваль-презентація проекту
«Мандруємо осінню»

Голос за сценою: Наступна зупинка – ОСІНЬ,
будь ласка, не забувайте свої літні спогади.

Відео «Осінь»

Вихід ведучих

В.1. Осінь – остання, найчарівніша посмішка
року.

В.2. Осінь – вогненна, примхлива красуня, що
пахне яблуками і дихає холодом, кидається золотом і

просить її любити, даруючи примарне тепло на декілька днів.

В.1. Осінь – пора відкриттів, досліджень, цікавих знахідок, яка манить розкрити її найчарівніші сторони.

В.2. Саме тому, учні почали працювати над неймовірно пізнавальним проектом, аби сьогодні продемонструвати усю красу цієї пори року.

В.1. І ось коли всі дослідження проведено, всі тонкощі вивчено, знання систематизовано ми запрошуємо вас на фестиваль-презентацію...

Разом. «Мандруємо осінню»!

В.2. Два місяці учні збирали різноманітну інформацію про золотаву красуню, досліджували зміни у природі, відкривали для себе осінь в музиці, літературі, мистецтві.

В.1. Вивчали її з наукової точки зору.

В.2. Прислухалися до осінньої краси в іноземній мові.

В.1. І сьогодні юні дослідники готові поділитися власними результатами.

В.2. Ми неймовірно раді вітати на нашому фестивалі гостей.

(Привітання гостей групами)

1. Креативних!
 2. Ерудованих!
 3. Творчих!
 4. Кмітливих!
 5. Цілеспрямованих!
- Всі. Працьовитих!

В.1. Бажаємо вам, шановні гості, поринути у безмежну красу осіннього дива.

В.2. А допоможуть вам у цьому наші групи-дослідники та їх партнери:

В.1. Група «Науковці» разом з класним керівником.

В.2. Група «Читайлики» та бібліотекар .

В.1. Група «Музикознавці» та вчитель музичного мистецтва.

В.2. Група «Іноземці» та вчитель англійської мови..

В.2. Осінь. Різнобарвна, розмаїта. Спочатку вона пишна, золота й сонячна, а потім сумна, дощова, холодна. Восени красиво. Листя на деревах постійно змінює колір, а згодом і зовсім опадає на землю вистеляючи її м'яким килимом.

В.1. Хочете дізнатися більше про зміни в осінній природі? Запрошуємо вас до науки природознавство.

ЗВІТ ГРУПИ «НАУКОВЦІ»

- Багату палітру кольорів дарує нам осінь, коли природа одягається у розкішне вбрання. Осінь – переломний час року: за короткий термін з вересня по листопад в природі відбувається перехід від тепла до морозів, від зелені до снігу, від літа до зими. Потрібно всього 3 місяці, щоб одягнений зеленим листям ліс з пишним трав'яним покривом, прийняв цілком зимовий вид – безлисті, голі дерева на білому тлі снігу. Давайте ж подивимося, які зміни відбуваються у природі та погоді восени.

Учень 1. Осінь складається з трьох місяців – вересня, жовтня, листопада. В Україні осінь розпочинається 1 вересня і закінчується 30 листопада. Та вчені вважають, що осінь починається з 23 вересня. Саме тоді припадає осіннє рівнодення, коли день і ніч однакові і тривають по 12 годин.

Учень 2. Та насправді в природі осінь починається в різні строки. То раніше, то пізніше опадає листя з дерев, відлітають на південь перелітні птахи, ховаються на зиму комахи та інші тварини. В Україні справжня осінь починається після переходу температури повітря нижче 15 градусів. На більшості території України це відбувається в перші десять днів вересня.

Учень 1. Осінь розподіляють на два періоди. Перший період – золота, радісна осінь. Другий – сіра, сумна, похмура. В Україні на початку осені зазвичай панує суха, сонячна погода. Часто температура повітря перевищує 20 градусів. Тоді настає бабине літо.

Учень 2. Восени дні стають коротшими, а ночі – довгими. Після 23 вересня ніч стає все довшою, а день

помітно скорочується. Сонце піднімається вже не так високо, як влітку, тому його промені вже слабше прогрівають землю. Температура повітря знижується.

Учень 1. Погода восени дуже мінлива, можете перекоонатися у цьому самі. Друга половина вересня – приблизний термін настання перших заморозків. У цей час дні зазвичай ясні, теплі, а ночі холодні. Повітря буває сухим, чистим і прозорим.

Учень 2. У другій половині жовтня починається помітне похолодання, зникають купчасті хмаринки, небо вкривається низькими хмарами, що застиляють його суцільною сірою пеленою. Все частіше відбуваються опади, переважно у вигляді тривалих дрібних дощів.

- Кожен місяць осені приносить свої зміни в природу. Давайте поспостерігаємо які.

Учень 3. Вересень – перший місяць осені. В давнину його називали желтнем, тому що велика частина дерев одягається у вересні в шати жовтих відтінків, та й трави жовтіють. Із середини вересня відлітають у вирій птахи. У другій половині вересня ночі стають холодними. Вже мало кого тягне купатися у відкритих водоймах, вода робиться помітно холодніше.

28 вересня святкували Здвиження. В цей день люди намагалися не ходити до лісу, бо начебто о цій порі збираються гурти вужі, гадюки, ящірки. Легенда застерігає: якщо в цей день натрапити на таке кубло то змії можуть покусати. Ця оповідка цікава тим, що

власне після Здвиження плазуни налаштовуються на зимову сплячку.

Учень 4. Жовтень – середина осені, пора останнього листопаду і першої пороші. Українська назва цього місяця – від «жовтіє ліс», у народі його ще називали – костриця, грязень, хмурень, зазимник.

Жовтень, такий чарівний і неповторний; то яскравий, то похмурий, урожайний, казковий і грибний.

У жовтні завершувалися польові роботи, худоба переводився в стійла, у будинках начитали палити печі. На Покрив останній журавлиний клин летить у теплі

краї. Починаючи від Покрови, тобто 14 жовтня, вже дозволялося справляти весілля, саме тому цей місяць ще називали весільник.

Учень 4. Листопад у цю пору з дерев опадає останнє листя, ліс стає незатишним, непривітним, природа налаштовується на зимовий спочинок. Назва цього місяця – від «падає лист». Цієї пори пізно розвидняється, рано сутеніє. Поки не випав сніг, ночі дуже темні.

Листопад ще називають напівзимник, ворота зими, грудкотрус, листопадень, падолист. З початком

листопада для хліборобів наставала пора відносного перепочинку. Зібрано врожай, зроблено припаси для тварин, спочиває примерзла нива. На Михайла (21 листопада) – в селах готували медові напої. На свято сходилися всі мешканці, які брали участь у колективних іграх, пов'язаних із зустріччю зими та першого снігу.

Г.Б. Осінь – пора багата на різноманітні цікаві явища. Одне із них – це зміна кольору листя. Чи не задумувались ви, чому це відбувається. Давайте ж дізнаємося чому осіннє листя змінює колір.

Восени з листям відбуваються дивовижні перетворення. Воно починає жовкнути, червоніти, набувати коричневих відтінків. А справа в тому, що жовта фарба знаходиться в листі завжди, тільки влітку жовтий колір непомітний. Він пригнічується більш сильним кольором – зеленим.

Зелений колір листю надає особлива речовина – хлорофіл, який постійно руйнується і знову утворюється в живому листку. Але відбувається це на світлі.

Влітку сонце світить довго. Листок весь час залишається зеленим. А з настанням осені ночі подовжуються. Рослини отримують все менше світла. Хлорофіл руйнується, а вдень не встигає відновитися. Зелений колір зникає, і помітним стає жовтий: листок жовтіє.

Яскравість осіннього листя залежить від погоди. Якщо осінь тривала, дощова – колір листя від надлишку вологи та нестачі світла буде тьмяним, невиразним. Якщо ж холодні ночі чергуються з ясними сонячними днями, то і фарби будуть соковитими, яскравими.

Та є дерева, які не змінюють кольору восени, а залишаються зеленими – це хвойні дерева. Завдяки тому, що «листочки» в хвої схожі на голочки, дає можливість зберігати в собі хлорофіл значно довше ніж у листі, тому восени ялинки і сосни залишаються зеленими.

Дерева, які залишаються зеленими протягом всієї зими не тільки помітно пожвавлюють і прикрашують пейзаж, але і виконують важливу роль – в їх листі

знаходять собі притулок на всю зиму птахи та інші тварини.

А які ще явища характерні для осені? Наша група їх дослідила і готова вам повідомити.

Учень 1. Листопад – чудове осіннє явище. Опале листя дає деревам можливість відпочити і підготуватися до довгої зимової сплячки. Без листя дерева споживають менше води, менше накопичують снігу на своїх голих гілках, а, значить, ризик механічних пошкоджень знижується. З листям дерева скидають всіх шкідливих комах.

Учень 2. Саме під час листопаду настає період бабиного літа. Останні максимально теплі дні радують помірним сонцем. Бабине літо триває недовго, починаючись в кінці вересня, воно закінчується з настанням наступного місяця, його змінюють перші серйозні ознаки осінніх негод. На землю опускається густий туман, що наповнює повітря вогкістю.

Учень 3. Туман – це густа хмара, яка утворилася біля самої поверхні землі. Різкий перепад температур в

ранкові години піднімає вологу в повітря. Як тільки температура підніметься, туман розсіється, а волога знову випаде на землю, покриваючи пожухлу траву шаром інею, якщо земля достатньо охолола.

Учень 4. Іній – це частинки застиглої роси. Вони схожі на колючі сніжинки, що покривають всі поверхні нерівним шаром. Як правило, поява легкого крижаного покриву говорить про те, що з'явилися перші заморозки.

Г.Б. Осінь – пора, яка приносить зміни у живу природу, в життя рослин та тварин. І саме про це ми хочемо вам розповісти детальніше, адже ми спостерігали за птахами, тваринами, комахами. Ось результати наших спостережень.

Учень 1. З настанням холодів перелітні птахи відлітають на південь – це шпак, ластівка, лелека, соловей. Причиною відльотів перш за все є голод, а не холод. Узимку зникають комахи, втрачають зелене «вбрання» рослини. Та й часу, щоб знайти щось попоїсти, у пташок обмаль. Адже зимовий день

короткий, а ніч – довга. Цікаво поспостерігати за перельотом птахів: дрібні птахи – відлітають великими зграями, качки – прямою шеренгою, гуси – вервечкою, а журавлі довжелезним кутом, або ключем

Осінні перельоти – це природне явище в житті птахів.

А от зимуючі пташки – горобці, ворони, голуби, синички – перебираються ближче до житла людини. У лісі та в парку з'являються північні гості – снігурі.

Учень 2. Осінь – щедра пора. Усі звірі намагаються добре відгодуватися, щоб накопичити якомога більше жирових запасів. Восени у звірів ще одна важлива справа є. Потрібно літню «шубку» замінити на теплу зимову. Це переодягання називається линянням.

Накопичення запасів жиру та линяння – це осінні явища у житті звірів. Так вони готуються до зими.

Учень 3. Пізньої осені завмирає життя у мурашнику. Мурашки ховаються в глибоких підземних

коморах, збиваються у великий клубок і нерухомо чекають на весну.

Учень4. Жук-сонечко шукає місце для зимівлі під корою пеньків, ховається в моху, під опалим листям. Буває, що летить і в кімнату. Восени часто його можна побачити на вікні.

Учень 5. Виявляється, майже всі оси живуть до осені. Настають холоди – оси гинуть. Залишаються лише молоді самки. Вони покидають свій дім і зимують у якійсь схованці. Навесні кожна з них почне будувати власне гніздо.

Г.Б. Як ми бачимо, осінь – пора змін у живій та неживій природі. Протягом двох місяців ми спостерігали за цими змінами і сьогодні ознайомили вас із результатами спостережень. Тому зараз пропонуємо вам скласти календар природи та погоди на сьогоднішній день.

Складають календар погоди та природи.

На партах у вас лежать позначки, про які зміни має розповісти ваша група – це температура повітря,

стан неба, опади, природні явища, зміни в живій та неживій природі.

Група 1. Температура повітря, стан неба

Група 2. Опади, природні явища

Група 3. Зміни в живій природі

Група 4. Зміни в неживій природі

Отже, сьогодні «___» листопада, день тижня

_____.

Яка температура повітря? (відповідає відповідна група, яка має ці позначки. Вішають термометр). А як змінилася температура в порівнянні з вчорашнім днем?

Стан неба? (відповідає відповідна група, яка має ці позначки. Вішають відповідну позначку)

Які опади ви сьогодні спостерігали? (відповідає відповідна група, яка має ці позначки. Вішають термометр)

Які природні явища можна було побачити сьогодні? (відповідає відповідна група, яка має ці позначки. Вішають термометр)

Які зміни вже відбулися в живій природі?

Як на сьогоднішній день змінилася нежива природа?

Ось ми і склали наш календар, за яким ми можемо побачити, що природа повністю готова до зими.

В.1. Про осінь можна говорити багато, але найкраще про неї розповідають книги. Чи не так, «Читайлики»?

ЗВІТ ГРУПИ «ЧИТАЙЛИКИ»

Т.С. Осінь вже остаточно прийшла до наших міст, на наші вулиці, у наші домівки. У осінній час ідеальним другом та співбесідником була, є і лишається книга. Осінь – це вдала пора для читання, якою можна милуватися в літературі. І саме таку красу ми досліджували.

Учень 1. Прикмети неповторні осінь має,
Вона своїми чарами вражає,
У творах і у віршах розкривається краса,
Бо осінь це пора, яка дарує чудеса.

- Осінь багата на різноманітні прикмети та приказки. Хочемо ознайомити вас з деякими, послушайте і поміркуйте, як ви їх розумієте.

Швидко тане жовтневий день – не прив'яжеш за тин.

У листопаді зима з осінню бореться.
Восени багач, а навесні прохач.

Як листопад дерев не обтрусить – довга зима бути мусить.

Якщо у народі спостерігали за природними явищами, щоб передбачити погоду, то у художніх творах письменники та поети розкривали красу цієї пори року. Осінь може викликати різні емоції. Переконайтесь у цьому самі.

Читання віршів

Учень 2. Осінній дощ

Вранці півник аж скривився:

- Знов осінній дощ пустився!

Крапотить собі, як знає,

Сон солодкий навіває.

Милий дощику, чекай!

Йди собі, відпочивай!

Нехай сонечко осіннє

Нам пошле своє проміння!

Які емоції у вас викликав осінній дощик?

Учень 3. Смуток

Хризантеми посмутніли:

- Ночі так похолодніли!

Хоч би осінь ще дала

Ну хоч трішечки тепла!

А які емоції у вас викликав цей вірш?

Учень 4. Відірваний листочок

Листочок відірвавсь від тата:

- Тепер я зможу політати!!!

Повільно, тихо покружляв,

І промінцем на землю впав.

А клен зітхнув: - Мої листочки,

Кохані доні і синочки,

Так швидко ви повідлітали

І килимком багряним стали.

Які емоції у вас викликав цей вірш?

- Український фольклор багатий згадками про осінь – після збору врожаю у селян з'являвся вільний час, гріх було не провести його за вигадкуванням загадок, віршів та забавлянок. От що означає веселитися з користю! От і ми пропонуємо вам відгадати загадки на осінню тематику.

Учень 1. У південний край землі

Відлітають журавлі,
Знов лункий шкільний дзвінок
Нас покликав на урок.
Як цей місяць звати?
Прошу відгадати.

(Вересень)

Одягає корону із назвою місяця на голову.

Вересень – місяць двоїстий. Він одним оком на літо дивиться, а іншим на зиму поглядає. Середину вересня і зараз називають «бабине літо». У цей час часто стоїть тепла сонячна погода, наче літо йти не збирається.

Учень 2. Кличуть нас ліси, поля, сади,
Назбирали осені плоди.
Із дерев спадає листя жовте,
То землею ходить місяць...

(Жовтень)

Одягає корону із назвою місяця на голову.

Мінливий, непередбачений жовтень. То він посміхається, то плаче. Назва місяця говорить сама за

себе, адже в цей час усе в природі вбирається у жовтогарячий колір, і стає так гарно, немов у казці.

Учень 3. Краплі з неба, дахів, стріх,

Дощ холодний, перший сніг,

Почорнів без листя сад,

Що за місяць?

(Листопад)

Одягає корону із назвою місяця на голову.

Пізньої осені – сім погод на дворі: сіє, віє, крутить, каламутить, завиває, зверху ллє і знизу мете. Ось через це листопад називають строкатим місяцем: дощ, сніг, мороз, відлига. Де сніжком земля вкрита, де ще гола. Зима з осінню бореться.

- Із настанням справжньої осені ми вирішили вам розповісти як і де можна читати восени, аби було цікаво, корисно та приємно.

Учень 4. Читати можна, сидячи прямо на землі на ще теплих від осіннього сонечка листях, але бажано запитися ковдрою про всяк випадок.

Учень 5. Читати можна також, сидячи на лаві у затишному парку, чи десь під старезним деревом.

Учень 4. Одягатися для осіннього читання треба тепло.

Учень 5. Цікавим є те, що книжкові закладки можна знайти під кожним деревом.

Учень 4. Тепер ви готові до читання книг восени.

Учень 5. А наша книжкова виставка допоможе вам дізнатися більше про красу осені у творах відомих поетів та письменників.

Разом. Гарних вам осінніх читань!

В.1. Hello! Todayisgoodday!

В.2. Говориш англійською? А до чого, ми ж не на уроці іноземної мови, ми ж говоримо про осінь. У нас фестиваль...

В.1. Так, фестиваль. І настав час поговорити про осінь іншими мовами і показати, що вона така ж чарівна і прекрасна. Доведіть це, «Іноземці».

ЗВІТ ГРУПИ «ІНОЗЕМЦІ»

Звучить музика

В.1. Осінь і музика. Можна багато говорити про золоту красуню, яка оспівана композиторами у піснях, а можна створити і свою осінню мелодію. «Музикознавці» вам у цьому допоможуть.

ЗВІТ ГРУПИ «МУЗИКОЗНАВЦІ»

- Осінь то пора натхнення,
Вірності і праці то пора,
Кожен музикант шукає вдохнення,
Щоб розкрилася її небачена краса.

Осінь завжди зачаровує серце людини кольорами і відтінками, неповторністю природи. Гармонія осінніх барв і звуків зачаровувала композиторів.

Прислухайтесь до мелодії. Хто є автором цієї музики? А як називається музичний твір? Давайте з вами охарактеризуємо його.

Ритмізування

- А чи можна створити свою осінню мелодію? Можна, якщо прислухатися до звуків природи,

вдивитися в осінні явища і відчуті все серцем. От і ми спробували створити свою мелодію, яка розмістилася на нотному стані.

Учень 1. Густим дощем нас осінь зустрічає,

Лиш зрідка теплом вона радо вітає.

З дерев кружляє листя, облітає,

Скоро зима, воно нам сповіщає.

Учень 2. І змінюється вдень погода кілька раз,

Така пора примхлива, без образ.

Фарбує листя в кольори барвисті,

Багряні, червоні, золотисті.

Учень 3. В цю пору парасольку все частіше треба брати,

І тепло одягатися не забувати.

Учень 4. В краї далекі птахи відлітають,

В зимову сплячку звірі залягають.

Учень 5. Така пора навіює нам спогади, дарує мрії,

Це осінь – час натхнення і надії.

Створюють нотний стан

- А щоб осінь лишила у ваших серцях приємний слід ми подаруємо вам пісню.

Співають пісню

В.2. Осінь – чудовий час для творчості. Тільки придивіться уважно, адже всі матеріали вже під рукою. І це не змогли не помітити наші «Декоратори». Вони створили справжню красу з осіннього листя і запрошують помилуватися нею.

ЗВІТ ГРУПИ «ДЕКОРАТОРИ»

- Краплинки дощу часто падають вниз,

Це осінь малює пейзажу ескіз.

Учень 1. Високі дерева та гарне листя.

Я бачу навкруг кольори ці барвисті!

Природа дарує нам радість сонливо.

Осіння пора, наче справжнє диво!

- Дозвілля восени може бути цікавим, пізнавальним, веселим, якщо знати чим зайняти себе та дітей. Лише погляньте, які цікаві хоббі мають наші діти і сьогодні вони з радістю розкажуть вам про них.

Учень 2. Коли довкола ти бачиш різнокольорове листя, то хочеться створювати щось цікаве, незвичне, що вабить погляд. Так можна створювати осінні аплікації. Аплікація – найбільш простий та доступний спосіб створення художніх робіт, який розвиває уяву, дрібну моторику. Аплікації можна створювати найрізноманітніші, все залежить від вашої фантазії.

Учень 3. А ви бачили букети із осіннього листя? Це справжній витвір мистецтва, який зачаровує своєю красою. А чи знаєте, як називається цей вид роботи по створенню таких букетів? Флористика – різновид декоративно-прикладного мистецтва та дизайну, яке проявляється у створенні композицій з різноманітних природних матеріалів.

Учень 4. З дарів природи створюють справжні витвори мистецтва. Так свою домівку можна прикрасити різними гірляндами та підвісками з осіннього листя, створити вінки з гілок осінніх дерев. Фантазуйте як вам завгодно!

- Та сьогодні ми вирішили подарувати для вас частинку осені на згадку про наш фестиваль-презентацію і провести майстер-клас по виготовленню осіннього листа в техніці «Оригамі». Якщо ви не працювали в такій техніці, то вам буде цікаво дізнатися про неї.

Учень 5. Оригамі – мистецтво складання паперу. Метою цього мистецтва є створення виробів шляхом використання схеми геометричних згинів і складок. Фігури оригамі складають без розрізів з квадратного аркуша, сторони якого можуть бути різних кольорів.

- Що ж спробуємо створити частинку осені у цій техніці.

Інструкція, як зробити в техніці оригамі осіннє листя з паперу, які нагадують кленові:

1. Беремо аркуш формату А4 і складаємо його навпіл.

2. Проводимо олівцем лінію від одного кута до протилежного.

3. Малюємо зигзагоподібну, схожу на ялинку, лінію поверх прямих.

4. Вирізаємо за наміченим контуром.

Такі заготовки ми вже створили на групі продовженого дня, а зараз продовжимо роботу над створенням кленового листа.

5. Складаємо отриманий аркуш паперу гармошкою.

6. Робимо стеблинку.

7. Склеюємо деталі між собою.

Осінній лист готовий!

Таким методом можна робити будь-які листочки. Для їх видозміни потрібно просто змінити контури (краю), за яким потім будете вирізати виріб.

Ось такі листочки ми заздалегідь виготовили на групі продовженого дня і хочемо подарувати нашим гостям.

Отримуйте задоволення від маленьких приємностей у осінню пору.

В.1. Природа є основним фактором існування людини, вона й людство невіддільні одне від одного. Без природи життя неможливе. Природа без людини обійтися може, а людина – ні.

В.2. Немає сумніву в тому, що виховання без природи теж немислиме. Це положення знайшло своє обґрунтування в науковій педагогіці, зокрема щодо її використання у вихованні дітей.

В.1. Багату палітру кольорів дарує нам осінь, коли природа одягається у розкішне вбрання. Осінь зачаровує і дітей, і дорослих. Тому не випадково учні класу обрали тему проекту «Мандруємо осінню».

В.2. Було пророблено багато роботи, аби досягнути бажаних результатів. Та щоб підвести підсумки всього, що було сказано, хочемо запитати, як вам працювалося? На це митання може відповісти головний керівник проекту – класний кер.

Приступаючи до роботи над проектом було не просто, адже завжди запитувала себе, чи справляться учні, це ж лише 2 клас. Але повірте, не варто нічого боятися, а треба брати і діяти.

Працюючи над проектом, діти перечитали багато додаткової літератури про осінь, спостерігали за змінами у живій та неживій природі восени, за народним календарем, вивчали народні прикмети осені, добирали загадки, збирали природний матеріал, робили різні поробки, вивчали твори музичного мистецтва і, навіть, дослідили осінь в англійській мові.

Робота над проектом допомогла дітям стати спостережливими, уважними ще краще пізнати красу осінньої пори. Адже душа дитини, яка вміє бачити

красу, здатна робити добро в найвищих його проявах. А завдання кожного вчителя не тільки дати основи знань з програмних предметів, а й наповнити її серце добротою і щирістю, щоб вона себе відчувала частинкою цього світу, який нам дарує красу і дива, та щоб берегла і цінувала кожную хвилину свого життя на Землі.

Кожен з нас відкрив для себе свою осінь.
«Науковці», якою ви побачили цю пору? (Мінливою).

А ви «Читайлики»? (Емоційною).

А «Іноземці»? (Різнобарвною).

Що скажете ви, «Музикознавці», яка для вас осінь? (Мелодійна).

А для «Декораторів» якою стала осінь? (Чарівна).

Шановні гості, а якою ви відкрили для себе осінь?
(Гості відповідають).

Дякую вам за відповіді.

Приємно, що до нашого проекту долучилося багато партнерів, які допомагали дітям працювати, досліджувати, спостерігати. Велику роботу у його

реалізації здійснили батьки, які сьогодні присутні з нами.

(Слово батькам)

Роботу над проектом завершено, адже він був короткотривалим, але дослідження пір року продовжується і на нас чекають наступні цікаві відкриття. А якою була наша робота розповість відеощоденник.

(Відео про роботу над проектом)

В.1. Наш фестиваль-презентація проекту «Мандруємо осінню» завершується. Усім гостям на згадку ми б хотіли подарувати частинку осені – різнобарвні листочки та цікаві поради, аби осінь завжди приносила радість та задоволення.

В.2. А коли ви захочете згадати, яким був проект, то погортайте ось цей лепбук і пориньте у красу осіннього дива.

В.1. Гарних вам вражень від осінньої пори.

В.2. До побачення!

Урок з трудового навчання в 3 класі
Тема. Зима – чарівниця. Витинанка. Чарівна
сніжинка

Мета. Удосконалювати навички виразного читання, вчити дітей зв'язно висловлювати свої думки; розвивати вміння учнів добирати влучні словосполучення для передавання власних спостережень, вражень, почуттів; формувати вміння добирати виразні мовні засоби, розвивати фантазію, уяву; виховувати самостійність; ознайомити учнів із витинанкою – одним із видів народної творчості, вчити виготовляти ажурні витинанки, виховувати образне сприйняття світу, любов до природи рідного краю.

Обладнання. Плакати, сніжинки, картини зимової пори, ілюстрації, дитячі роботи, музичний запис із циклу «Пори року» А. Вівальді.

Тип уроку: інтегрований.

Хід уроку

I. Організація класу.

- Діти, привіталися, усміхнулися

І до мене повернулися.

- А тепер візьміться за руки.

- Дружно візьмемось за руки

І приступим до науки

Раз, два, три, чотири, п'ять –

Хочем все на світі знать.

Девіз нашого уроку:

Природа – наш дім,

Тож будь господарем в нім! / слайд № 1/

II. Повідомлення теми та мети уроку.

- Сьогодні день звичайний і незвичний водночас. І не тільки тому, що до нас завітали гості. Вони прийшли не самі.

Чудо-сани прилетіли

Скакуни у санях білі

А в санях сидить цариця:

Білокоса, білолиця,

Рукавом своїм махає –

Сріблом все навкруг вкриває.

- Хто ж це, діти, здогадались?

- Так, нарешті до нас завітала зима. Правда, вона ще не справжня, а тільки календарна. Та я думаю, якщо ми з вами будемо дуже старатися, гарно працювати, то незабаром зима-чарівниця засипле все білим пухнастим килимом. Я знаю, що ми з вами ще зустрінемось і з хурделицями, і з Дідом Морозом, і сама Чарівниця - Зима не раз загляне до вашого віконця і покличе на вулицю до розваг.

- Сьогодні урок літературного читання поєднаємо з уроком трудового навчання.

- Чому ми навчаємося на уроках літературного читання?

- А на уроках трудового навчання?

- Отже, на уроці ми будемо вчитися правильно, зв'язно висловлювати свої думки, збагачувати свій словниковий запас, удосконалювати навички вирізування з паперу. / слайд № 2/

- І сьогодні ви спробуйте для себе поставити особисту мету, а в кінці уроку побачите, чи досягли ви її.

III. Робота над темою уроку.

1. ЗАГАДКОВА СТОРІНКА/ слайд № 3 /

- Діти, давайте пригадаємо загадки про зиму і відгадаємо їх.

* Біла ковдра вкрила світ

Як та ковдра зветься? (Сніг)

* Біля двора що за гора?

Вчора не було

Весна настане – гори не стане. (Кучугура снігу).

* Взимку можу принести без відра відро води,

І не розливається... Як та вода називається? (Лід)

* Нас на втіху мчить по снігу

Диво-віз без коліс (Санки)

* І легенькі, і біленькі ці маленькі балеринки

Під одним ім'ям ... (Сніжинки)

* Зроду рук своїх не маю, а узор вишиваю (Мороз)

- Молодці! Дуже добре вмієте відгадувати загадки.

2. ПОЕТИЧНІ ВУЗЛИКИ / слайд № 4 /

- Крім загадок є ще багато віршів про цю чудову пору року. Згадаємо?

(Діти розповідають вірші про зиму. Звертаю увагу на виразність читання).

Діти! Яка ж зима? Яка вона?

Вчитель: Вона весела і сумна.

3. Літературно-творча гра / слайд № 5 /

А зараз пограємо в гру. Вам треба прочитати вірш,
використавши слова із довідки

Ось випав сніг. Яка обнова!

Зима прийшла така ...

Міста чистенькі, білі села

Зима і радісна,

Танцюють вальс сніжинки ніжні

Зима пухка і

Вона тоді усім хороша

коли мете легка

У срібний лід усе закута

Зима, - тоді всі кажуть ...

Насунуть хмари звідусіль,

І закружляє...

Слова для довідок: чудова, весела, білосніжна, пороша,
люта, заметіль.

- Молодці, ви добре впоралися із цим завданням.

4. Зимова «павутинка» / слайд № 6 /

- Які асоціації викликає у вас слово зима?

- Давайте доберемо слова, які виникають у вашій уяві, коли ви чуєте слово «зима»

подарунки

сани

бурульки

зима

свята

хуртовини

сніжки

мороз

лижі

- Молодці, ви добре впоралися із цим завданням.

5. Творча робота. / слайд № 7 /

- А зараз давайте складемо вірш про зиму, використовуючи даний текст.

- Згадайте, а яка це частина мови?

Ой, як снігу намело!

Стало (яким?) все село.

(Яка?) стежка, (яка?) річка,

(Яка?) береза і смерічка.

(Яка?) хата, (які?) коні,

Тільки носики (які?).....

(Діти зачитують складений вірш)

- Молодці, я впевнена, що в майбутньому ви будете поетами

6. Розгадування кросворду «ЗИМОВА КАЗКА» / слайд № 8 /

- Відгадавши останнє завдання кросворду про ознаки зими, ви дізнаєтесь назву казки.

с	н	і	г				
в	і	х	о	л	а		
з	а	в	і	р	ю	х	а
с	н	і	ж	и	н	к	а

1. Я падаю на ваші хати.

Я білий-білий, волохатий.

Я прилипаю вам до ніг

І називаюсь просто... (сніг)

2. Цю зимову господиню

Всі бояться, навіть зайчик

Не боїться лише квітець

Сніжно-білу... (віхолу)

3. Хто взимку мете і злиться,
Хурделить, виє і кружляє,
Стелить білу постіль,
Завиває немов звір?... (завірюха)

4. Політала зірочка, політала,
Сіла на долонечку і розтала.
На долоні слізенька-крапельинка.
То не просто зірочка, то – ... (сніжинка)
Справді, це сніжинка.

7. Робота над казкою. / слайд № 9/

Послухайте казку В. Сухомлинського «Сніжинка».
(Учениця виразно читає казку)

З неба летіла на землю сніжинка. Вона була легка,
ніжна, прозора, мов пушинка. І красива, мов зірка.

На землі стояв хлопчик. Він бачив, як падає сніжинка.
Хлопчик подумав: ось упаде комусь під ноги і її
затопчуть.

Хлопчик простягнув долоню, захотів приголубити
маленьку сніжинку. А вона впала на теплу, добру руку
хлопчика і розтанула. Хлопчик з жалем дивився на
руку. На долоні блищить крапелька, мов сльозинка.

Відповіді на запитання:

- Звідки летіла сніжинка?
- Якою вона була?
- Про що подумав хлопчик?
- Що сталося зі сніжинкою?
- Чи шкода вам сніжинки?
- Молодці! Ви дуже добре попрацювали, а зараз перед творчою діяльністю відпочинемо.

8. ФІЗКУЛЬТХВИЛИНКА «Зимонька вітає нас» / слайд № 10 /

II. Урок трудового навчання.

ЗУСТРІЧ ЗІ СНІЖИНКОЮ.

Ажурні сніжинки-витинанки

I. Організаційний момент

II. Сприймання і усвідомлення нового матеріалу

1. Повідомлення теми і мети уроку

Наступний етап нашого уроку «ЗУСТРІЧ ЗІ СНІЖИНКОЮ»

- У хлопчика сніжинка розтала. А ті сніжинки, які ми виріжемо з вами зараз, не розтануть ніколи, бо це сніжинки-витинанки. Потім ми прикрасимо ними наш святковий зал.

2. Вступна бесіда

Витинанка - це декоративно-прикладне мистецтво, засноване на вирізанні ажурних візерунків і невеликих картин з паперу.

Прийшла зима і незабаром Новий Рік. А це значить, що пора подумати про подарунки і прикраси. Ми намагаємося зробити Новий Рік і Різдво незабутніми і красивими. У кожного є вдома вікна: у одних вони пластикові, у інших рама дерев'яна. І неважливо, де живе людина: в Карпатах чи на Сході України, в Києві чи на Волині, на вікнах з'являються новорічні витинанки.

Ажурні, повітряні, неповторні сніжинки наповнюють душу радістю творчості і свята, що наближається.

III. Практична робота учнів

1. Інструменти та матеріали

Що потрібно для творчості?

Для виготовлення паперових сніжинок- витинанок вам потрібно підготувати мінімальний набір інструментів:

- * олівець;
- * ножиці ;
- * білий папір

2. Інструктаж із техніки безпеки.

- Але спочатку ми з вами пригадаємо техніку безпеки під час роботи з ножицями:

- * Ножиці – це небезпечний інструмент. Поводитися з ними треба обережно.
- * Не можна залишати ножиці відкритими.
- * Передавати ножиці іншій людині треба закритими, кільцями вперед.

3. Вирізування сніжинок.

- Наші гості теж можуть залучитися до роботи. Адже зима, зимові свята – це згадка про дитинство, очікування дива, надії на краще.

(У гостей на столах папір, ножиці)

- У вас у всіх є різнокольорові квадрати. Щоб вирізати сніжинку, папір квадратної форми складемо по діагоналі. Дістанемо трикутник, який згинаємо ще вдвоє, а потім втроє. Після цього вирізуємо сніжинку по наміченому рисунку.

Звучить музичний запис із циклу « Пори року» А. Вівальді

- Якщо ви хочете вирізати круглу сніжинку – зріжте у трикутника край.

(Учитель надає індивідуальну допомогу окремим учням)

- Сніжинка готова.

IV. Підсумок уроку.

1. Демонстрування готових сніжинок

2. Аналіз і вербальна оцінка робіт

3. Підсумкова бесіда

— Яка робота сподобалася найбільше? Чому?

---У кого з вас сніжинка вийшла найскладнішою?

Щоб знання великі мати, треба розум розвивати,

Гостре око, слух, терпіння, - і тоді прийде уміння.

- Яких умінь набули на уроці?

- Про що дізналися?

- Що сподобалося?

- Чи досягли ви своєї власної мети?

V. Домашнє завдання

- Ви так гарно працювали сьогодні на уроці.

- Незабаром в нашій школі буде проходити новорічне свято. Домашнє завдання буде таким: пофантазувати та вирізати свою власну сніжинку.

- Працювали всі старанно

І почули у кінці.

Що в моїм четвертім класі

Діти просто – молодці.- А оскільки наближається Новорічне свято, привітаймо наших гостей.

Всі разом: З наступаючим Новим роком вас вітаємо!.

1.Щастя – долі вам бажаємо.

У щасливій вашій хаті,

Щоб ви всі були багаті!

2.Щоб лежали на столі

Паляниці немалі!

3.Щоб були у вас ковбаси,

4. Молоко і сіль, і м'ясо,

5. І млинці, і пиріжки,

6. І пухкенькі пампушки.

7.Щоб були завжди щасливі

8. І завзяті, і вродливі!.

Всі разом: Будьте здорові!!!

**Українська мова. 4 клас Урок розвитку зв'язного
мовлення**

Тема. Складання твору « Весна прийшла»

Мета. Формувати вміння та навички школярів складати текст-розповідь на визначену тему на основі власних спостережень використовуючи лексичні засоби; розвивати навички усного і писемного мовлення, уміння бачити і відчувати красу природи, заохочувати дітей до творчості, збагачувати словниковий запас; виховувати любов до рідного краю, турботливе ставлення до навколишнього середовища.

Обладнання. Весняні пейзажі, ілюстрації весняних квітів, запис « Пори року. Весна» П.І.Чайковського.

Хід уроку

I. Організаційний момент.

II. Актуалізація опорних знань та визначення теми уроку.

1. Слухання вірша під музику.

- Послухайте вірш, спробуйте зробити припущення, якою буде тема уроку.

ЧАРІВНА ПОРА

Чуєш? Жебонять струмки!

Чуєш? Цвірінчать пташки!

Глянь! Бруньки он на гіллі..

В синім небі — журавлі...

Перші проліски цвітуть,

Перші джмеликі гудуть .

Це прекрасна й чарівна

В гості йде до нас весна!

Скоро прилетять в гаї

Голосисті солов'ї,

Будуть радо щебетать,

Будуть весноньку вітать.

Т. Корольова

2.Запис теми на дошці.

- Так, це весна. Сьогодні на уроці ми будемо складати твір про весну, використовуючи різні лексичні засоби.

III. Робота над новим матеріалом.

1. Бесіда.

- Які дні переважають на початку весни ?
- Що сталося зі снігом ?
- Як змінилась тривалість дня і ночі ?

- Яке небо? Сонце? Дерева? Кущі?
- Чому кажуть, що навесні пробуджується все живе?
- Чи подобається вам ця пора року?

2. Прислів'я та прикмети про весну.

Весняний день рік годує.

Весна красна квітками, а осінь плодами.

У весняну погоду і смутний веселим буває.

Весна днем красна.

Перший весняний грім – на тепло.

Ластівка прилетіла – скоро грім загримить.

3. Розшифрувати весняні слова.

носкоче – сонечко

бено – небо

рамикх – хмарки

силчотки – листочки

нълезе – зелень

тівик – квіти

тірецьве – вітерець

шатиПК – пташки

4. Загадки.

Три брати ідуть по світу –
Від зими назустріч літу.
Перший пройде – тане лід,
Другий пройде – всюди квіт,
Третій пройде – укрива
Землю шовкова трава!
Нерозлучні три брати.
Не стрічався з ними ти?
(Березень, квітень, травень)

Як пригріло сонце – стрілки
Зеленясті підняла
Від ласкавого тепла.
Он її навколо скільки!
Двір, і лан, і луг вкрива
Росяна густа...(Трава)

Навесні вона в теплі

Проростає з-під землі.
Має трунок, має вроду
І дарує насолоду. (Квітка)

Я найперша зацвітаю
Синім цвітом серед гаю.
Відгадайте, що за квітка,
Бо мене не стане влітку. (Пролісок)

5. Гра «Чи буває так?»

У зими на порозі цвітуть маки на морозі.
А у літа на печі замерзають калачі.
А навесні в кінці поля листя скинула тополя.
А в осені коло стежки вбрались верби у сережки.

6.Словникова робота. Гра «Хто більше назве слів
весни».

Прикметник

Дієслово

_____ вітерець _____

_____ дощик _____

_____ день _____

_____ сонечко _____

_____ хмарка _____
_____ квітка _____
_____ пташка _____

IV. Фізкультхвилинка.

Сонечко прокинулось, потягнулось,
В різні боки повернулось.
Потім весело всміхнулось,
Кругом себе обернулось.
Стали квітки оживати,
Пташки пісеньки співати.
Діти стали танцювати,
Любе сонечко вітати.

V. Робота над складанням твору.

1. Складання плану твору.

План

Словник

1. Яка пора року настала? (Прилинула, прийшла,
завітала; яскрава,

квітуча, рання, молода, запашна, красуня.)

2. Як змінилася нежива природа?

(Піднялось, гріє, тане, скресла, потекли;

чисте, прозоре, тепле.)

3. Що сталося з рослинами? (Набубнявіли, розкрилися,

розпускаються; перші, зелені, п'яний аромат.)

4. Як поводяться тварини? (Прилетіли, повернулися, поселились, прокинулись, гудуть; співучі, перелітні, дзвінкоголосі.)

2. Самостійне написання твору.

Діти складають речення спочатку усно. Потім, використовуючи дібрані слова і речення, пишуть твори .

Зразок твору.

Настала довгоочікувана весна. Яскраве сонечко піднялось вище і пригріває дужче. День став довший. Надворі задзвеніли веселі струмочки. Земля звільняється від снігу. Скресли річки, течуть жваві струмочки.

На деревах і кущах набубнявіли бруньки, розпустилися дрібні молоді листочки. Зацвіли перші весняні квіти. Весна приваблює всіх свіжою зеленню.

Від зимового сну прокинулись ведмеді, їжаки. З теплих країв повернулись дзвінкоголосі птахи. Вони будують гнізда. Незабаром з'являться маленькі пташенята.

Природа оживає. Все радіє, співає навкруги!

3.Зачитування творів, аналіз текстів.

VI. Підсумок уроку.

- Що сподобалось на уроці?
- Чого навчились на уроці?
- Чий текст сподобався найбільше?

Гра « Веселі дарунки»

Закінчити речення:

Весна дарує кожному, що треба і що хочеться.

Полям -(сніги поталі).

Лісам -(траву і листя).

Птахам, що повертаються, дарує (рідні гнізда).

А мамам -(перші квіти ніжні).

Річкам дарує -(воду).

Зернинам -(теплу землю).

А сіячам -(роботу почесну).

Урок з природознавства у 2 класі

«Ознаки літа. Літні місяці»

Мета: розширити уявлення дітей про літо як пору року, про його ознаки і прикмети; розвивати вміння виділяти прикмети кожної пори року; виховувати любов до природи, дбайливе ставлення до неї.

Хід уроку

I. Організаційний момент

II. Хвилинка спостережень.

- Тепло чи холодно надворі?
- Яке небо?
- Чиє опади?

III. Повторення вивченого матеріалу.

Робота над казкою В. Сухомлинського «Ласкавий вітер і холодний вітрюган»

У темному лісі, в глибокому яру спали два вітри: ласкавий –хлопець із синіми очима і холодний – дід із колючою бородою.

Настала зима. Сонечко не могло піднятися високо над землею. Білі сніги вкрили поле. Зашуміли тривожно верховіття дерев. Прокинувся в холодному яру

холодний вітрюган. Встав, вийшов із лісу. Застогнала хуртовина. Іде землею холодний вітрюган, замерзають річки, гуде хуртовина.

Та ось піднялося сонечко вище. Заболіла спина у холодного вітрюгана. Поплентався він у темний ліс, заліз у глибокий яр та й спить.

Прокинувся ласкавий вітер, вийшов із лісу. Засміялося сонечко, потекли струмки, зацвіли квіти, зашуміли трави.

- Чому настала зима?
- Що приніс холодний вітер?
- Яку пору року збудив ласкавий вітер?
- Яка пора року настане, якщо сонце підніметься ще вище?
- Що настане після літа?

IV. Актуалізація опорних знань, мотивація навчальної діяльності

1. Робота над загадкою

- Що таке: чотири кольори мають, раз у три місяці барви міняють?

Бесіда.

- Які пори року ви знаєте?

- Яка пора року змінює весну?
- Які місяці має пора року весна, зима, осінь?
- Назвіть їх у тій послідовності, у якій вони змінюють одна одну.

V. Повідомлення теми і мети уроку

— Відгадайте загадку — і дізнаєтесь, про яку пору року йтиметься на уроці.

- Розквітають в луках квіти,

Зеленіють в лісі віти.

Все зелене, молоде...

За весною що іде? (Літо)

VI. Вивчення нового матеріалу

1. Робота за підручником (с. 115–116)

— Пригадайте, які ви знаєте пори року. Які у вас спогади про літо?

— Який місяць літо розпочинає? Що ви про нього прочитали (с. 115)?

— Поміркуйте, чому в народі кажуть: «Червень, місяць у роботі — відбиває від пісень охоту».

— Який найспекотніший і найсухіший місяць року? Доведіть свою думку. Розгляньте фотографію. Яка природа у липні?

— Розкажіть, що ви прочитали про серпень (с. 116).

— Поміркуйте, чому останній місяць літа — серпень — має таку назву.

Перевір себе

— Назви основні ознаки літа. Чим особливий місяць липень?

— Який літній місяць ви найбільше любите? Поясніть чому.

— Поміркуйте, чому в народі кажуть: «Літній день рік годує»?

2. Фізкультхвилинка

Хмаринка сонечко закрила

Слізки срібнії зронила.

Ми ті слізки пошукаєм,

У травичці позбираєм,

Пострибаєм, як зайчата,

Потанцюємо ще трішки,

Щоб спочили ручки й ніжки.

Всі веселі? От чудово!

А тепер до парці знову.

VII. Узагальнення й систематизація знань

1. Робота в парах

— Підкресліть ознаки літа.

- З'являються листочки на деревах;
- найдовший день;
- птахи збираються у вирій;
- висаджують розсаду;
- збирають хліб;
- косять сіно;
- досягають фрукти;
- цвітуть сади;
- пташенята вчать літати.

2. Гра «Чому так говорять?»

— Як ви розумієте зміст приказок і прислів'їв про літні місяці?

- Червень складає сіно в копиці.
- Червень — рум'янець року.

- Липень — вершина літа.
- Липень молодий бджілок годує.
- Серпень чудовий булки дарує.
- Серпень — жнивець.
- Як у серпні дбаєш, так узимку маєш.

3. Робота в групах

Творче завдання. Складання казки про літо

Зразок казки

ЯК ВЕСНА ЛІТО ЗУСТРІЧАЛА

Весна, господарюючи на землі, добре працювала.

Молода господиня і лід на водоймах розтопила, і матінку-землю дощами напоїла, щоб трава зазеленіла. Прикрасила дерева і кущі листочками, одягла на них квіткові віночки...

Добре до приходу брата Літа підготувалась.

А, щоб він поспішив, ще й Грім з Блискавкою за послів додому відправила.

Почав брат збиратися в дорогу — одягнув на русяве волосся солом'яного бриля, перекинув через плече легеньку торбину і вирушив у дорогу.

Усюди Літу зустрічались щасливі люди, веселі звірятка у лісі, над полями літали різнобарвні метелики і працьовиті бджілки.

Весна теж вийшла назустріч братові.

Ні, вона не збиралася так швидко покинути землю, просто хотіла показати Літу красу, що була довкола.

Вони разом пройшлися полями, де густо зеленіли зернові та овочі, прогулялися лісами, оглядаючи ягідники та грибні місця, заглядаючи до садів, де стояли завітчані дерева.

— Добра робота, сестронько. Тепер і мені час уже працювати.

Весна посміхнулась і поволі пішла геть. Її господарювання на землі завершилося.

VIII. Підбиття підсумків. Рефлексія

— Про що ми говорили сьогодні на уроці?

— Які ознаки літа ви запам'ятали?

— Чим так любе літечко людям?

IX. Домашнє завдання

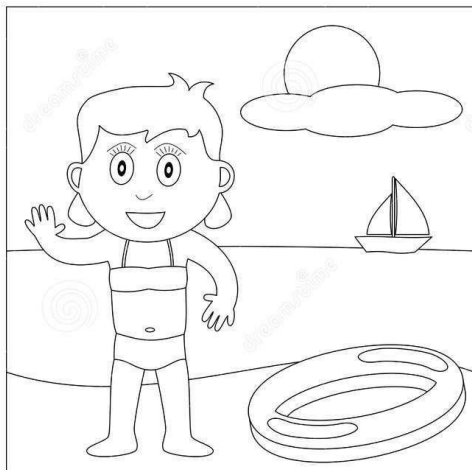
С. 115–116.

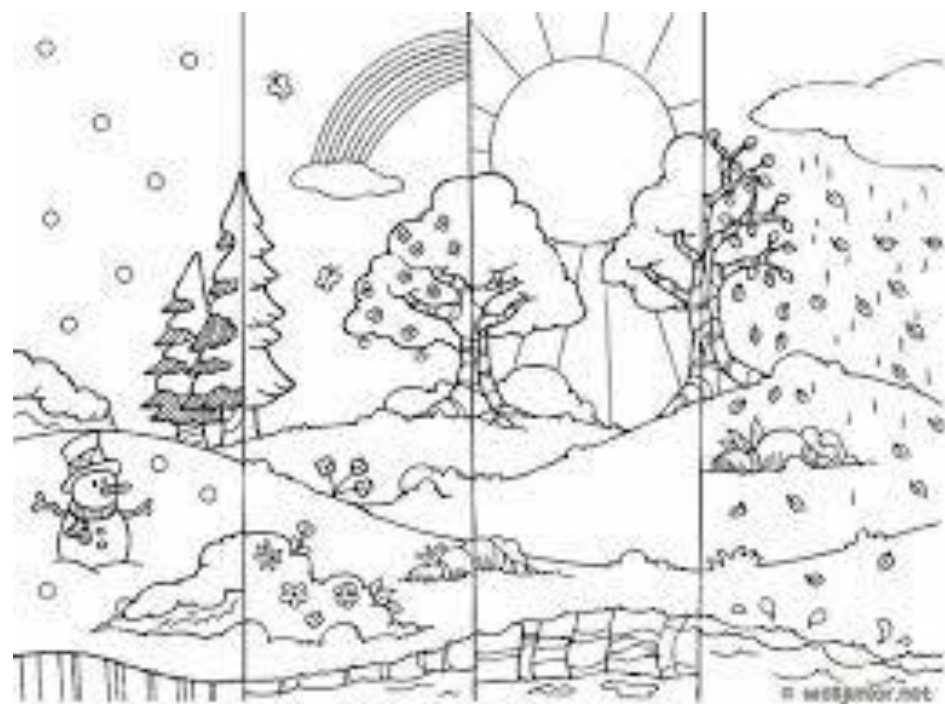
— Доберіть по дві народні прикмети про літні місяці.
Під час літніх канікул перевірте ці прикмети.

Розмальовки

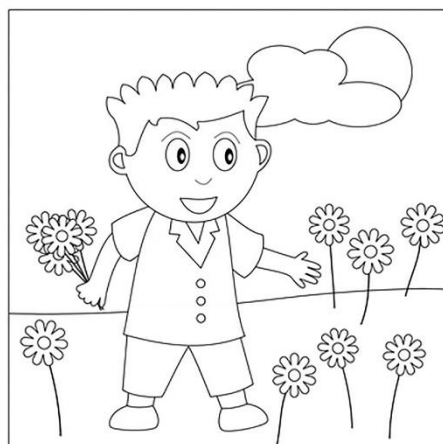
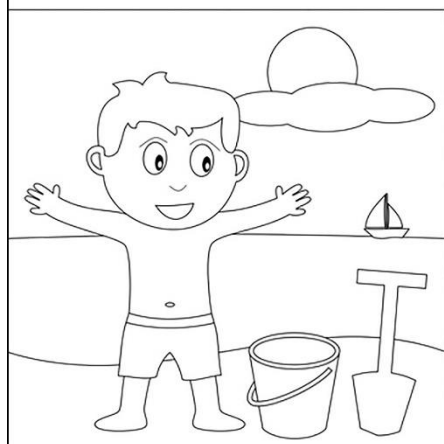
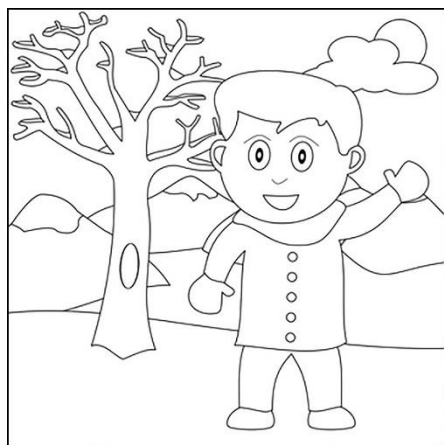

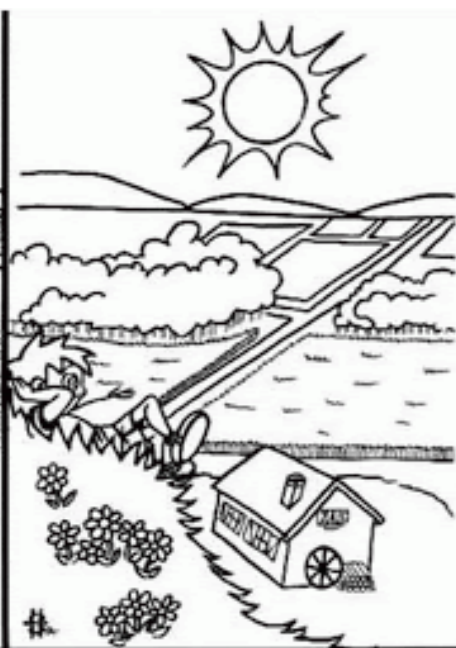

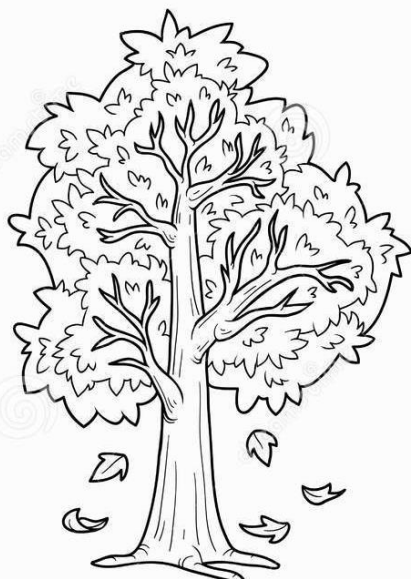
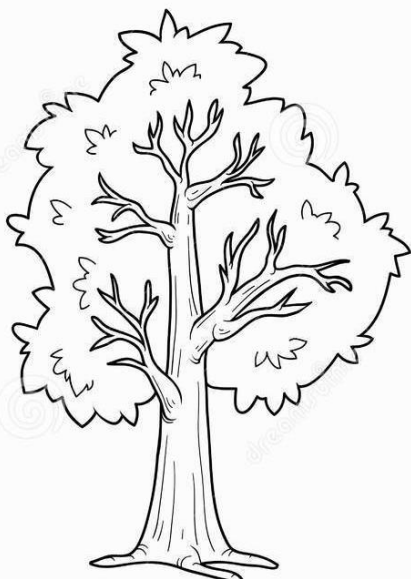

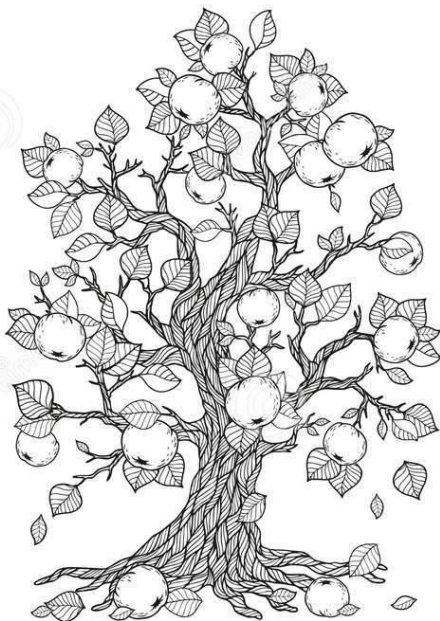
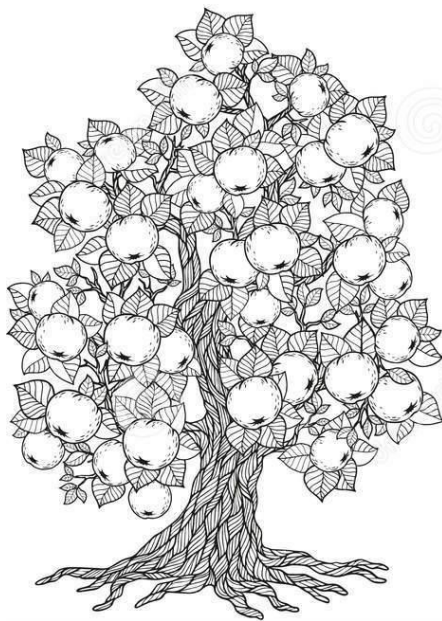
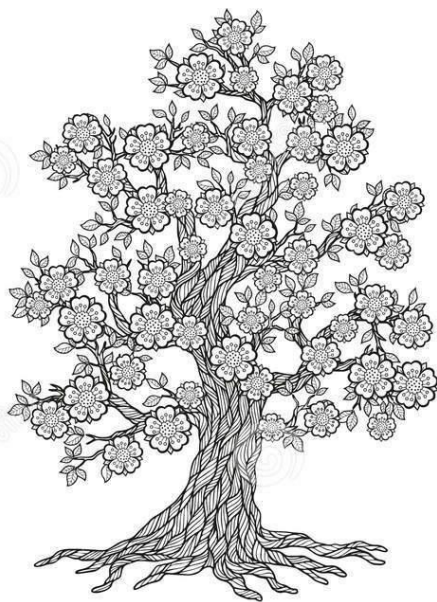
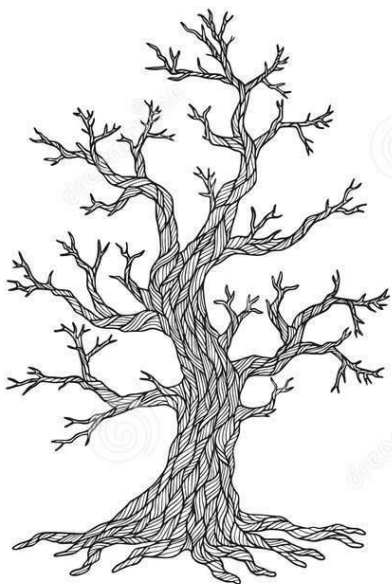

Список використаних джерел:

1. Загадки, вірші, оповідання.-Х:ПП «Поляков В.К» 2009. - 384с.
2. Коротько В.Т. Осінні мотиви. .: Ранок, 2009.- 356с.
3. Савченко О.Я. Читанка, Підручник для навч.закл. К.: Освіта, 2002.- 311с. Вашуленко М.С., Мельничайко О.І.Рідна мова 2 клас : Підручник для навч.закл. - К.: Освіта 2003. - 295с.
4. http://vk.volyn.ua/news_30_9408_TSikavifaktiproosin.html
5. <https://glazastik.com>
6. http://8next.com/umova4/2103-tv_ukrl4_64.html
7. https://maximum.fm/narodni-prikmeti-pro-osin-yaku-pogodu-vishchuyut-prikmeti_n166153